

REALITATEA EVREIASCĂ

PUBLICAȚIE A FEDERAȚIEI COMUNITĂȚILOR EVREIEȘTI DIN ROMÂNIA

ANUL XL • NR. 4 (804) • 16-31 MAI 1995 • 16 YIAR - 2 SIVAN 5755 • 12 PAGINI - 150 LEI

47 DE ANI DE LA RENĂȘTEREA STATULUI ISRAEL

Mesajul președintelui ION ILIESCU

La 3 mai 1995, președintele României, domnul Ion Iliescu, a transmis următorul mesaj domnului Ezer Weizman, președintele Statului Israel:

„Îmi face o mare plăcere să vă adresez felicitările mele, precum și cele mai bune urări, cu ocazia aniversării Zilei Naționale a Statului Israel.

Folosesc acest prilej pentru a vă asigura de dorința noastră de dezvoltare în continuare a bunelor relații care există în mod fericit între țările noastre, în beneficiul reciproc al popoarelor român și israelian.”

ION ILIESCU
președintele României

Mesajul domnului EZER WEIZMAN, președintele Statului Israel, către toate comunitățile evreiești din lume

Cu prilejul împlinirii a 47 de ani de la renașterea Statului Israel, acum aproape o jumătate de secol, doresc să transmit acest mesaj aplicabil, în mod esențial și mai presus de toate, relațiilor dintre frații și surorile noastre din Diaspora.

Israelul a realizat, într-un timp scurt, progrese excepționale în știință, tehnologie, comerț și industrie. Faptul că națiuni din întreaga lume sunt pregătite să stabilească relații mai strânse cu noi reprezintă mărturia stimei lor. Această se explică nu numai prin dorința, dragostea și voința noastră de pace, ci și prin curajul și calitățile intelectuale ale poporului nostru.

Trăim într-o perioadă de continue schimbări. În timp ce purtăm convorbiri cu vecinii noștri, progresul nostru în direcția păcii este împiedicat de teroriști, care încearcă să-l stopeze.

Este imperios ca, în următorii cinci până la zece ani, poporul nostru din Diaspora să-și trimită copiii aici, spre a contribui, prin cunoștințele și competența lor, la dezvoltarea țării.

Venirea în număr mare a fiilor și fiicelor poporului nostru în Israel, ca să simtă și să respire atmosfera de aici, are o însemnătate inestimabilă.

Israelienii îi vor primi cu dragă inimă. Împreună vom face Israelul din ce în ce mai atrăgător pentru toți evreii din Diaspora și vom crea centrul evreiesc larg la care aspirăm. Împreună vom fi capabili să înaintăm în continuare în direcția dezvoltării științifice și tehnologice și să adăncim înțelegerea culturii noastre iudaice străbune.

Statul Israel a ajuns la aceste realizări datorită naturii sale democratice și faptului că poporul său iubește pacea și luptă pentru ea, în ciuda tuturor dificultăților. Vă chemăm acum să puneți umărul alături de noi, în zilele noastre, pentru a construi un viitor mai bun copiilor și nepoților evrei de pretutindeni.

EZER WEIZMAN

Festivitatea de la Templul Coral

Joi, 4 mai a.c., a avut loc, la Templul Coral din București, sărbătorirea celei de-a 47-a aniversări a Zilei Independenței Israelului, Iom Haatmaut, festivitate organizată sub egida F.C.E.R. și C.E.B. Manifestarea s-a bucurat de participarea conducerii F.C.E.R. și C.E.B., precum și de prezența Excelenței Sale dl Avshalom Megiddon, ambasadorul Statului Israel la București, a doamnei și domnului Iacob Barashi, consilier la aceeași ambasadă, a doamnei Mara Coen, din partea Organizației „Joint”, a doamnei Tova Bin Nun, director al Agenției Evreiești, filiala din România. Au fost de față reprezentanți ai Parlamentului României, ai cultelor și ai unor minorități naționale din țara noastră, personalități ale vieții culturale românești, ziariști din presa scrisă și audiovizuală, un numeros public.

Solemnitatea a început prin oficierea, de către prim-cantorul Willy Harnik, a unei rugăciuni în memoria eroilor care s-au jertfit în lupta pentru independența Statului Israel. Corul Templului Coral (dirijor Roger Avramescu) a intonat cântece sinagogale adecvate și doi tineri israelieni, David Văleanu și Fredy Isaac, au aprins două lumânări în amintirea eroilor căzuți în luptă.

În fața Aron Kodeș-ului deschis, prim-cantorul Willy Harnik a înălțat o rugă de mulțumire către Dumnezeu pentru apărarea independenței Statului Israel. Corul Templului Coral a dat expresie aceleiași recunoștințe, prin intermediul cântecului. Doi deservenți de cult, de la Templul Coral și de la Templul „Credința”, au sunat din Șofar.

A urmat rugăciunea pentru prosperitatea României și a Israelului, rostită, în ebraică și română, de dl Raul Coșășu, deservent de cult al Templului Coral.

Celebrăm azi cel de-al 47-lea an de la proclamarea independenței Statului Israel - a spus Excelența Sa, dl Avshalom Megiddon, ambasadorul Israelului la București, în cuvântarea D-Sale -, dar, ca întotdeauna, evenimentul a început cu o zi de doliu, ieri, în amintirea celor ce au fost uciși în lupta pentru independență. Imediat după aceea, vine însă Sărbătoarea. Simbolică pentru noi, israelienii, este combinația, conexiunea între Ziua Holocaustului și amintirea luptătorilor căzuți pentru Israel și pentru ca Sărbătoarea ce urmează să fie posibilă. Cei ce s-au ridicat atunci în războiul de apărare, în care a curs mult sânge, sângele celor mai buni tineri ai noștri, dintre care unii abia reușiseră să se salveze în urma Holocaustului, s-au grăbit către frontul de luptă, imediat după ce au coborât de pe vapoarele ce îi aduceau în țară.

Statul Israel a fost creat pentru ca un nou Holocaust să nu mai existe și pentru ca evreii să aibă o Patrie unică, pentru apărarea lor.

De la Războiul de Independență al Statului și până acum, au căzut 18 220 de

soldați. Este un preț scump plătit pentru Libertate. Astăzi Israelul este o țară bine consolidată și prosperă, unde locuiesc mai mult de 4,5 milioane de evrei, dintr-o populație de 5,5 milioane.

Porțile Israelului sunt deschise pentru a absorbi chiar mai multe milioane de evrei ce locuiesc încă în Diaspora. Israelul a reușit anul trecut să lărgască cercul Păcii, prin semnarea pactului de pace cu Regatul Hașemit al Iordaniei. Mai sunt dificultăți și probleme în negocierile de pace cu palestinienii, precum și cu Siria și Libanul.

Dușmanii noștri sunt dușmanii Păcii. Ei sunt extremiștii islamici, violenți, teroriști, brutali, care nu respectă viața umană. Actele lor de terorism ne-au făcut multe victime,

Continuare în pag. 6

TOLERANȚĂ ȘI INTOLERANȚĂ

Anul Toleranței ne îndreptățește să credem, cu optimism și sinceritate, că ura poate fi extirpată prin solidaritate, prin multiculturalitate.

Simt nevoia însă de a prezenta unele gânduri cu privire la noțiunea de toleranță.

Cuvântul **toleranță** m-a făcut să reflectez

foarte mult și iată de ce: a fi tolerant ar trebui să însemne - conform dicționarului - a accepta, a răbda, a face concesii.

În conformitate cu educația pe care am primit-o, nu numai ca fiu al părinților mei, ci și ca membru al diferitelor colective în care mi-am desfășurat viața și activitatea, eu aș spune nu toleranță, ci **prietenie**.

De ce spun asta?

Atunci când am practicat medicina, atunci când am predat, atunci când am conferențiat, când am lucrat în laborator, când am coordonat activități diferite, când am avut prieteni, atunci când am avut dușmani, am fost medicul, profesorul, prietenul și inamicul și foarte rar evreul.

Acesta era rezultatul unei mentalități existente la nivelul întregii societăți, generată de felul în care s-a făcut educație în școală, în comunitățile sătești sau orășenești, chiar prin presă.

De la o vreme însă, ceva nu este în regulă cu noi, aproape nimic din ce face celălalt nu este bun, nimic din ce spune celălalt nu este bine, auzim, dar nu ascultăm, spunem propoziții, dar nu comunicăm.

Poate voi fi considerat - din cauza lucrurilor pe care le voi spune mai departe - conservator. Și totuși, cred că avem cu toții nevoie să reinvățăm cum trebuie să privești durerea celui

Acad. NICOLAE CAJAL

Continuare în pag. 9

■ Vorbește dl Avshalom Megiddon, ambasadorul Statului Israel

CENTENARUL „BIBLIOTECII PENTRU TOȚI“

Cea mai de preț zăbavă...

Miron Costin spunea că... „nu este alta și mai frumoasă și mai de folos în toată viața omului zăbavă decât cetitul cărților“. Într-adevăr, nimeni nu-ți poate răpi comora ce-o strângi din paginile unei cărți. Nimic nu se compară cu bucuria de a-ți cumpăra o carte, chiar dacă ea nu se manifestă printr-o stare euforică.

Totuși, despre cei care ne aduc cărțile la îndemână, librari sau anticari, s-a vorbit mai puțin.

Pe vremuri, mai ales între cele două războaie mondiale, orașul București a fost vestit și prin

Strămoșii lui veniseră de foarte mulți ani din Turcia, iar părinții săi se născuseră în Țara Românească. El nu s-a născut într-o familie de oameni bogați, astfel că viitorul anticar a învățat doar clasele primare și două-trei gimnaziale.

A început de foarte tânăr, aproape din copilărie, lupta pentru o existență onorabilă, ca negustor ambulant de

României", al cărui autor era N. D. Popescu.

Anul 1883 avea să aducă noi schimbări în viața lui Leon Alcalay. Își mută magazinul în Hôtel de Boulevard, ocupând prăvăliile ce aveau vitrina spre Calea Victoriei. Aici Leon Alcalay deschide o librărie cu cărți de beletristică românești și străine și o papetărie, dar își păstrează și secția de anticariat.

Editura Alcalay, care își începuse activitatea prin tipărirea de almanahuri, edita acum, pe lângă cărți cu conținut beletristic, manuale școlare și cărți juridice. După cum a spus cândva filosoful englez Francis Bacon, „știința înseamnă putere“. Iar această putere unde se află ascunsă decât în cărți?

La cărți, în vremea lui Alcalay, datorită prețului foarte ridicat, nu aveau acces foarte mulți, mai ales cei nevoiași.

Astfel, Leon Alcalay inițiază și tipărește colecția „Biblioteca pentru toți“, ce și-a sărbătorit nu de mult centenarul. Cărțile din această colecție aveau un format mic și un preț ce le făcea accesibile tuturor categoriilor, putând fi văzute și în mâna școlarului, și a funcționarului modest ori a muncitorului.

Leon Alcalay ar fi putut face din apariția acestei colecții doar o afacere rentabilă, rezumându-se numai la editarea unor cărți de mare succes, care se vindeau foarte bine, fără să aibă însă vreo valoare literară.

Depășind orice spirit mercantil, el și-a făcut din editarea acestei colecții o datorie de onoare față de semenii săi, aducând în mâinile lor opere reprezentative ale literaturii române și universale. Odată cu trecerea vremii, Leon Alcalay a devenit unul dintre cei mai căutați librari din Capitală. Despre el au

amintit ziaristul Anton Bacalbașa și George Potra (în cartea sa „Bucureștii de ieri“).

Un vechi proverb românesc spune că „omul sfințește locul“.

Hotelul Boulevard, ridicat pe locul unde altădată tânărul Alcalay stătea în fața unor dulapuri cu cărți, își primește oaspeții ca totdeauna. Putem spune însă că este înconjurat de o mulțime de „locașe ale cărții“. Vis-à-vis se află Librăria „Mihai Eminescu“, nu prea departe Biblioteca Națională și Librăria „Minerva“.

Pe străzile ce înconjoară Hotelul Boulevard trec zilnic sute de oameni. Pe aici și-a purtat pașii și Leon Alcalay și mai ales și-a purtat visurile.

Anton Bacalbașa își amintea: „Acolo l-am cunoscut stând toată ziua în fața dulapurilor sale, pe arșița soarelui sau crivățul iernii, cumpărând și vânzând cărțile lui cu leu“.

Ceva din această trudă și din visurile lui Leon Alcalay a rămas peste timp și în inima noastră.

CRISTINA TOMA

DRAGOSTEA DE CARTE

„...ALCALAY, un negustor de originală individualitate, cu repercurșii însemnate în viața noastră intelectuală, a ridicat, pe propriile lui răspunderi, această editură [Biblioteca Românească] și a dus-o la prosperitate, făcând un mare serviciu literar și, în general, culturii românești...“ (F. ADERCA)

„...vechea editură a fraților ȘARAGA din Iași, mai ales prin colecțiunea de 1 leu, a depășit acțiunea strict comercială, înscriindu-se fără puțință de contestare în sfera faptelor culturale. Numeroase mărturie de la clasicii noștri, contracte și corespondență arată că acești memorabili frați Șaraga, trecând peste interesele comerciale atât de precare, înțelegeau să-și facă un merit pentru promovarea „scrișului celor mai buni autori contemporani lor“...“ (G. CĂLINESCU)

„...BENVENISTI, cu dragoste de carte și cu omenie față de condiția scriitorului român...“ „...dezinteresat, iubitor de literatură română și prieten al nostru, al tuturor...“ (E. LOVINESCU)

„Mulți și frumoase cărți a tipărit BENVENISTI, zeci și sute de mii, milioane de cărți pe care le-a risipit pe toată întinderea pământului românesc... O viață de om, o profuziune de jertfe pe altarul culturii românești...“ (VICTOR EFTIMIU)

„Nu putem uita... că la un moment dat cele mai bune ediții ale clasicii noștri aparțin familiei SAMITCA“ (M. SĂULESCU)

„...[MOISE WINDWAR] a iubit cartea și a dat tot sprâjnelui său tuturor acelor care aveau nevoie să consulte...“ (C. ANGELESCU)

Culese de EVELIN FONEA

anticariatele și librăriile sale. Mulți dintre modeștii negustori de cărți erau căutați de oameni învățați, precum Nicolae Iorga, Camil Petrescu, George Călinescu și alții.

Primul anticar cunoscut în București, de la a cărui naștere se împlinesc anul acesta 148 de ani, a fost Leon Alcalay.

S-a născut în anul 1847, la București, într-o familie de evrei sefarzi.

LEON ALCALAY, ÎNȚIATORUL „BIBLIOTECII PENTRU TOȚI“

cărți și broșuri. Toată ziua era nevoit să alerge, căutându-i pe amatorii de a vinde ori a cumpăra cărți.

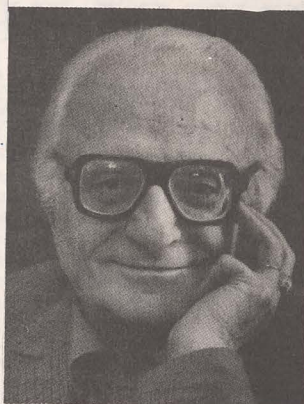
În anul 1864, reușise să-și strângă un mic capital. Își construiește două dulapuri pe care le umple cu cărți și le așază pe locul viran de la întreținerea Podului Mogoșoaia cu Boulevardul Elisabeta.

Peste trei ani însă, pe acel loc începe construcția hotelului Boulevard, așa că Leon Alcalay este nevoit să se mute, împreună cu cele două dulapuri ale sale, între casa baronului Meitani și strada Domnița Anastasia, mai exact pe locul în care se află azi clădirea Poliției Capitalei. Tot acolo se mai afla un șir de case și prăvălii mici.

Urmează din nou zile și luni de trudă, dar în acest timp și capitalul tânărului anticar crește încât acesta ajunge să-și deschidă un magazin mic, dar cochet, de unde se puteau cumpăra cărți și articole de papetărie.

Totodată, Leon Alcalay devine și editor. La început, scoate broșuri cuprinzând cântece și almanahuri-calendare, care erau foarte căutate și apreciate de bucureștenii modest din acea vreme. Dintre aceste almanahuri scoase de Alcalay, putem aminti „Calendarul pentru toți fiii

MUZICĂ

MAESTRUL ELLY ROMAN LA 90 DE ANI

O venerabilă aniversare

VÂRSTA, după părerea mea, este nu numai - poate chiar mult mai mult decât - timpul care-a trecut de la „aterizarea“ pe Terra a fiecăruia dintre noi, socotit cu unitatea-de-măsură an (=12 luni = 365 de zile x 24 de ore etc., ș.a.m.d.). VÂRSTA, într-o accepție mai largă, arcuiprinde multe evaluări: ȘI starea sănătății, ȘI „forma“ fizică, ȘI prospețimea minții, ȘI modul de abordare a procesului de îmbătrânire, ȘI relațiile cu mediul înconjurător (fizic și psihic) - toate, cu infinita varietate a lor, ca și a individului-gazdă. La toate acestea, se adaugă - hotărâtor, cred eu - ceea ce s-a putea numi „loteria Vieții“.

Dar, dacă vrei să conchizi că VÂRSTA nu e obligatoriu cea arătată de ani, nici în bine, nici în rău, poate cele mai elocvente exemple le deține Lumea Muzicii. La ce vârstă au fost compuse (sau interpretate) mii și mii de lucrări, de toate genurile, devenite celebre în Lume - imediat sau ulterior? Istoria Muzicii răspunde clar: „la toate vârstele“!

Sigur, hotărâtor este talentul, adesea tradus prin „inspirație“. Poate (dacă nu cert), și Franz Liszt are dreptate când spune: „Nu ajunge numai norocul de-a avea talent; trebuie și talentul de-a avea... noroc!“.

Desigur, valabil la orice vârstă... Ce-i drept, în muzica „ușoară“ în special, tinerii și „modele“ au avut, au (...și vor avea!) un cuvânt și o pondere deosebite! Nu-i acuzați: toți am făcut la fel! Nu-i frumos „să

uităm!“... Cum am trecut de la polcă la vals... de la vals la tango... de la tango la slow-fox etc.? Ei și?... Cine mai dansează azi „twist“? Mihai că, „evoluând“ non-stop, vremurile și „business“-ul-pe-decibeli reduc (crescând) din calitate, exploatand naivitatea și goana-după-„modernism“ și favorizând, în dauna Artei, „muzica-de-vânzare!“ Și totuși, printre miile de cântece-fără-melodii, născute (de fapt, avortate), „gata-moarte“, își fac loc și unele melodii excelente, de mare simțire, care, prin interpretări superbe (vezi Whitney Houston), trimit „la pubelă“ tot ce e „înlocuitor“ sau „surogat“ (obraznic) de Muzică! Asta mai compensează uneori, FĂRĂ SĂ SCUZE, lipsa de atenție, pretenție și răspundere, atât a unor „compozitori“, cât și a multor „emițători“ - pe scurt, „făcuți, iar nu născuți“!

În schimb, tot respectul și sincere urări de meritat succes tuturor tinerelor reale talente ale muzicii ușoare românești, dispuse să lupte pentru calitatea și păstrarea identității muzicii noastre „ușoare“ (dar foarte „grele“) - așa cum au făcut-o mulți dintre înaintașii lor, fondatori de Muzică, uneori pe nedrept minimalizați, dacă nu cumva uitați...

Unul dintre ei, făcând parte din celebrul grup reprezentativ al anilor '30-'65, alături de Ion Vasilescu, Gherase Dendrino și Nicușor Kirculescu, a supraviețuit tuturor colegilor și își serbează acum

impresionanta vârstă de 90 de ani... Îi sunt - și vă rog să-i fim cu toți - alături, cu cele mai frumoase gânduri!

Maestre ELLY ROMAN, trăiește o emoționantă și binemeritată sărbătoare! Încerc să intuiesc ce simțiri și gânduri, la acest frumos bilanț al vieții... Cu siguranță - alături de retrospectivă în liniște a fiecărui moment de creație și lansare a sutelor de melodii, în spectacole, concerte, localuri, la Radio sau TV - ȘI incomparabila satisfacție, de neplătit, că generații întregi au receptat și „trăit“ cu aceste cântece, pe care și le amintesc și astăzi, cu o lacrimă ascunsă și recunoșcătoare. Oricât de rar (și asta mă prefac că nu știu de ce!) li se mai „serveșc“ aceste melodii, emoția și bucuria lor sunt aceleași; și... CE răsplătit mai mare poate aștepta un creator? E o dovadă, săpată în Timp!...

Într-o „ambianță“ muzicală „up to date“, când - de exemplu - și în America se constată (prin sondaj) că nici 15% dintre tinerii sub 18 ani nu știu cine-a fost „unul“... Duke Ellington, ce poți să-ți mai dorești?... ne-cum „să sper!“ Toate se cer primite cu zămbetul resemnat al înțelegerii-care-iață și cu mulțumirea că - o viață, rob Muzicii - „n-ai trăit degeaba!“

Pentru aceasta - alături de cei mulți, mulți - cele mai calde felicitări și toate urările de bine!

H. MĂLINEANU

REALITATEA EVREIASCĂ
Serie nouă a
REVISTEI
CULTULUI MOZAIC
Fondată în 1956 de
Șef-Rabin dr. Moses Rosen

APARE BILUNAR

Redactor șef:
HAIM RIEMER
Secretar general de redacție:
FLORIN DUMITRACHE
Administrator:
HERMAN NAIMAN

REDACȚIA: București,
str. Popa Rusu, nr. 24
Telefon: 211 80 80
ADMINISTRAȚIA:
Str. Sf. Vineri, nr. 9
Telefon: 614 96 90

ABONAMENTE: la toate oficiile
poștale din București și din țară
(catalog RODIPET poziția 3030)
și la sediul F.C.E.R. din
București, str. Sf. Vineri, nr. 9
sau la sediile comunităților
evreiești din țară

Tiparul: ROMCAR

I.S.S.N. 1223 - 7736

Artiști transilvăneni, victime ale Holocaustului

La 27 aprilie a.c., a avut loc, la Muzeul Colecțiilor de Artă din București, vernisajul expoziției „Lumină și spirit. Artiști transilvăneni, victime ale Holocaustului”. Pe lângă muzeul sus-menționat, care a găzduit-o, expoziția a fost organizată de Muzeul Național de Artă al României și Muzeul Țării Crișurilor - Oradea.

La vernisaj au participat prestigioase personalități ale picturii românești, ale vieții culturale bucureștene, ziariști, un numeros public.

Din partea F.C.E.R., a fost de față dl av. Iulian Sorin, secretar general adjunct.

MESAJUL TRAGIC AL UNEI PERIOADE DE CRIZĂ

Cuvânt rostit la vernisajul expoziției

Expoziția celor nouă pictori evrei, victime ale Holocaustului în Transilvania de Nord, finalizată de Muzeul Țării Crișurilor prin dra Maria Zintz, rezumă într-un breviar, cu nemijlocită capacitate probantă, mesajul tragic al unei perioade de criză, ca urmare a disocierii de omenie a unei societăți cuprinsă de furia distrugerii. Astfel, expoziția ne confruntă cu o problemă foarte gravă, de esență morală. Sub acest aspect, ea nu este doar invocarea memoriei unor artiști asasiinați, ci și o evaluare postumă a celui univers care a instituționalizat crima în Transilvania de Nord, în anii ocupației ungare.

O asemenea punere în fața anilor trecutului este altceva decât un simplu act de pietate, ea fiind o confruntare cu lumea clădită pe îngâmfare rasială și națională, o confruntare ce facilitează detașarea faptelor ce au fost săvârșite odinioară de opiniile colportate astăzi despre ele.

În retrospectiva vieții mele, consider drept o cinste deosebită faptul că majoritatea acestor pictori mi-au fost nu numai colegi, dar și omenie apropiată. Am putut astfel, în diverse împrejurări, să adaug la stima mea față de dânsii o strânsă și afectuoasă prietenie.

Desigur, orizonturile acelor ani erau înguste, neclare și chiar sumbre. Și totuși, în acea viață amputată, apăruseră, din necesități profunde, avânturi de creație, fără ca ele, în lipsa unor potrivite împrejurări, să fi urcat și treptele afirmării publice.

Cei nouă artiști evrei, aflați printre alți creatori martirizați în anii Holocaustului în Transilvania de Nord, se simțeau angajați într-o împrejurare umană gravă și căutau, fiecare în felul său, să afirme nu numai un crez artistic, ci și un etic în legătură cu o situație umană și politică certă. Ei ar fi vrut să îndrepte cursul vieții, nu ca o problemă

individuală, ci ca una esențialmente colectivă.

În încheiere, vă cer permisiunea să spun câteva cuvinte despre doi artiști care nu figurează cu lucrări în această expoziție.

Unul a fost **Alfred Grünfeld** (1911-1942). Dintre tablourile sale, care nu erau puține, pictate între 1931-1942, la 50 de ani de la dispariția pictorului, nu am mai găsit nici unul.

Am fost arestați împreună la Cluj, în martie 1942; am fost repartizați într-un detașament de pedeapsă și trimiși la deminarea unui segment de front în cotul Donului. În numai trei zile, din 205 oameni, au rămas în viață 9.

Al doilea artist pe care doresc să-l amintesc a fost pictorița **Eva Lazăr** (1914-1944), originară din Dej. Din creația ei, iscată din realități dejenne și priveliști someșene, au fost găsite câteva lucrări, foarte puține.

În viață ca și în moarte, Eva Lazăr a exemplificat o fermitate de neobișnuită forță. Când a înțeles, la Auschwitz, că suferințele ar putea anula orice urmă a demnității, s-a sinucis. A murit electrocutată, aruncându-se în gardul de sârmă ce înjuga lagărul.

În fața acestei expoziții, conștiința noastră se revoltă din nou împotriva despotismului practicat pretutindeni unde s-a înstăpânit nazismul.

Asasinarea acestor nouă pictori evrei nu a reprezentat doar un episod local, ci se înscrie într-un capitol al dezastrelor istorice, alături de asasinarea a șase milioane de evrei, cărora nimeni nu le-a săpat mormintele și a căror amintire este evocată astăzi nu numai în Israel.

Nazismul a fost redus la tăcere prin forța armelor. Dar dușmanul nu a fost răpus; el există; este înarmat și continuă să ucidă.

Prof. RAUL ȘORBAN

O DUBLĂ SEMNIFICAȚIE

Este o expoziție cu dublă semnificație și importanță: una cu un caracter istoric-comemorativ, fiindcă omagiază artiști uciși în Holocaustul celor deportați din Transilvania de Nord în timpul ocupației horthyste; a doua, cu un important caracter istoriografic, fiindcă, pentru prima oară, un grup de artiști transilvăneni puțin sau deloc cunoscuți, din prima jumătate a secolului al XX-lea, sunt prezentați într-un muzeu bucureștean.

De-a lungul veacurilor, creația artistică din Transilvania, sub toate formele ei, a evoluat plurisemantic, cu surse variate și pe arii culturale care s-au interferat, la rândul lor, cu zone artistice marcate de influențe diferite. S-au îmbinat astfel, într-un peisaj cultural pitoresc și expresiv, ecourile tradițiilor artistice românești, legate de cele din Muntenia și Moldova, dar impregnate de coloraturi proprii, cu ecourile stilurilor și mișcărilor artistice din țările Europei centrale - în primul rând din Germania, Austria, Boemia și Ungaria. Delimitările, ca și influențele reciproce sunt vizibile în toate perioadele - de la cea medievală până la anii experiențelor și curentelor moderniste, în ambianța cărora

se înscriu, în bună măsură, și pictorii transilvăneni, cu operele astăzi expuse la Muzeul Colecțiilor. Unul din ei, cel mai amplu reprezentat în expoziție, **TIBOR ERNŐ** (1885-1945), a fost un nume cunoscut în Bucureștiul interbelic, unde

■ GRÜNBAUM ERNŐ: Peisaj din Oradea

■ TIBOR ERNŐ: Peisaj din Oradea

lua parte la Saloanele oficiale. Urmele acestor participări se observă; deși, stilistic vorbind, viziunea și procedeele picturale ale lui Tibor Ernő descind din învățământul artistic vienez și budapestan, cu amestecul lui de tradiționalism și spirit de avangardă, prin subiectele alese și organizarea compozițională a tabloului, influența școlii bucureștene de pictură apare evidentă. Caracterul și farmecul picturii lui Tibor Ernő stau chiar în această sinteză. Privind „Atelierul artistului” sau „Interiorul de sufragerie”, pictate în tenele întunecate, agreate de pictura transilvăneană și urmărind obiectele studiate cu minuțiozitate realistă, nu putem totuși să nu ne amintim de Gh. Petrașcu, din „Interioarele” cărui Tibor Ernő s-a inspirat, dar cu opțiuni personale diferite. Spre deosebire de Petrașcu și verva poetică pe care acesta o imprimă obiectelor unui interior, Tibor Ernő le menține într-o atmosferă calmă, aproape melancolică, inexorabil fixate în cotidian. În opera lui Tibor Ernő au un rol important și subiectele rurale: o bucatărie țărănească, un peisaj agricol, o imagine cu țărani la muncă. Se resimt în ele stăruinți ale amintirilor din pictura liric-naturistă a școlii de la Barbizon, atât de influențată în toate țările centrului și estului european.

Cel mai original și interesant pictor din expoziția actuală este însă **JANDY DAVID** (1893-1944). Ecurile expresioniste în viziunea lui se îmbină surprinzător cu recursul la procedeele ale marilor artiști italieni și spanioli ai barocului. O „Compoziție”, de dimensiuni mici, evocă o învălmășeală de personaje pictate energic, în tușe largi și culori intense, arzătoare, evocându-i în același timp pe El Greco și pe Tintoretto. În alte lucrări, cum ar fi „Casa cu acoperiș alb” - peisaj al unui colț de oraș transilvănean, cu pitorescul străzilor și al clădirilor, printre care se strecoară, între alte siluete și cea a unor evrei în vestimentația lor tradițională locală -, pictura lui Jandy David amintește de expresionismul german ai anilor '20 și '30: de Max Beckmann în special. Este remarcabilă și sensibilitatea peisagistică a lui Jandy David. În expoziție figurează un mic peisaj: o grădină și un copac, totul de o simplitate dezarmantă, dar de o intensitate a expresiei rar întâlnită în pictura transilvăneană.

Puțin cunoscut, băimăreanul **IOSIF KLEIN** (1896-1945) este puternic marcat de experiența picturii franceze moderne, pe care a cunoscut-o îndeaproape în cursul

șederii la Paris, unde a frecventat atelierul lui Matisse și Picasso. Compozițiile acum expuse sunt evident inspirate de scenele de dans ale lui Matisse, în privința arabescului grafic al trupurilor feminine; nu și în privința cromaticii, redusă la losif Klein la un fundal luminos galben deschis, pe care se proiectează, aproape monocromă, lineatura mișcărilor.

Prezentă în ilustrația presei bucureștene de stânga din anii interbelici și reluată apoi de publicațiile postbelice, grafica lui **LEON ALEX** (1907-1942?) are două componente:

■ LEON ALEX: Cizma fascistă

una polemic-militantă, realizată în litografie și una delicat-lirică, uneori cu subtile note umoristice, realizată în acuarelă. În prima categorie se înscrie un binecunoscut „Strigăt” - simbolic protest premonitoriu -, înrudit direct cu faimosul „Strigăt” al pictorului și graficianului norvegian Munch, care inaugura cu această dramatică imagine un secol al tragediilor - secolul al XX-lea. Din cealaltă categorie fac parte amuzantul desen „Studentii” și gingașul dublu portret „Cuplu”.

Câteva mici linogravuri colorate de **GRÜNBAUM ERNŐ** (1908-1943?), scenete umoristice în manieră popular-naivă, ca niște ilustrații de almanah din secolul al XIX-lea și o imagine de **MARTIN KATZ** (1912 - S.U.A. - 1943) completează interesanta expoziție, a cărei parcurgere rămâne irevocabil însoțită de semnalul dureros al acestor destine ucigătoare întrerupte.

Se cuvine să-i mulțumim în mod special, pentru rememorarea și cinstirea acestor artiști, doamnei Maria Zintz, de la Muzeul Țării Crișurilor din Oradea.

AMELIA PAVEL

ISTORIE

SĂ NE AMINTIM DE FĂURITORII UNIRII ȘI
INDEPENDENȚEI ROMÂNIEIAl. Ioan Cuza și M. Kogălniceanu
despre evrei

apropia și mai mult în viitorime prin sentimente de frăție și de stimă reciprocă. De aici vine acest mare concurs de la popor la popor, în care fiecare nație aduce tributul geniului său și care permite tuturor să prețuiască și să admire progresele neîncetate ale spiritului omenesc".

"Vechea ospetea românească este un dar sfânt de la strămoși; să-l păstrăm ca unul ce onorează caracterul nației și niciodată să nu-i pară rău străinului că a venit de s-a așezat la vatra noastră".

MIHAIL KOGĂLNICEANU

"Voi saluta cu bucurie ziua în care evreii nu se vor deosebi de ceilalți locuitori ai României decât prin religie".

"...este...un fapt netăgăduit că, evreii au luat parte și au adus mari sacrificii patriotice la orice ocazie, pentru binele, progresul și fericirea scumpei noastre Patrii".

"...trebuie să fim dreți pentru toți fiii României... numai prin dreptate putem avea liniște în țară, și numai prin legămintele iubirii între sine putem uni toate puterile nației noastre, putem avea o frumoasă, o adevărată patrie, țara română... pentru mine fiecare fiu al țării, fiecare pământean este român. Nu mă îngrijesc nicicum cum și ce fel el se închină lui Dumnezeu".

"...cred că curând va sosi timpul când religia în România nu va mai fi un titlu de excluzie pentru nici un cetățean; va sosi timpul când toți vor fi români

în iubita Românie".

"Istoria, domnilor, ne dovedește cât de periculos lucru este de a înstrâmba pe de o parte locuitorii unei țări din cauza deosebirii religiei. Această strâmbătate a adus peirea unei țări...".

"Incrimările aduse religiei mozaice sunt neîntemeiate, ele, mai în toate cazurile, au fost menite, de interesați în cauză, a excita masele ignorante și inconștiente contra poporului evreiesc. Asalturile date acestei frumoase și curate religii au pornit totdeauna din ură și neștiință, s-au speculat fanatismul și ignoranța popoarelor creștine cu monstruoasă aruncare pe seama religiei mozaice...".

Culese de EVELIN FONEA

ALEXANDRU IOAN CUZA

"În 1864, israeliții români vor avea a se felicită de mai multe drepturi. Am voit să le dau totul, însă nu s-a putut. Veți avea o emancipare graduală. Pretutindeni unde am fost, v-am iubit și nu am făcut nici o deosebire de religie".

"Ținând seama de împrejurările locale, guvernul meu a luat măsurile convenite pentru a grăbi pe cât cu putință emanciparea românilor de rit israelit".

"Meritul cel mare al epocii noastre este că ea a recunoscut și a pus în lucrare ideile dătătoare de solidaritate și de înțelegere care leagă toate națiile lumii prin interesele lor și care le vor

UN ZIAR EVREIESC DIN ARAD
SCRIA, ÎN 1877, DESPRE
RĂZBOIUL DE INDEPENDENȚĂ

Gazeta *Neue Arader Zeitung*, care apăruse sub diverse denumiri încă din perioada imediat următoare Revoluției de la 1848-1849, își recruta cititorii, în principal, din rândul populației evreiești germanofone. Printre redactorii figurali personalități evreiești locale. Astfel, în 1873, gazeta era redactată de Leopold Rosenberg, prim-notarul comunității mozaice, iar în 1877, lucra un colectiv format din A. Ungerleider, S. Hatos și I. Makowetz. Având

un cerc relativ restrâns de cititori, editorii se luptau cu greutate financiară, ceea ce a făcut ca apariția gazetei să fie intermitentă.

Orientarea ziarului a fost în general de înțelegere față de năzuințele României. Informațiile sosite de pe câmpurile de luptă din Bulgaria devin abundente la începutul lunii august. La 9 august, se publică știrea despre mișcările armatei române, mai ales în zona Calafat. Peste două zile, se imprimă știrea venită direct de la București care informează despre activitatea trupelor în zona Brăila-Oltenița.

La 14 august, se publică amănunte referitoare la trupele române trecute peste Dunăre. Știrile militare sunt însoțite de vești politice. La 24 august, se difuzează textul convenției româno-ruse, iar la 26 august, aflăm despre stabilirea normelor cooperării militare, comanda supremă la Plevna fiind încredințată domnitorului Carol. La 4 septembrie, cititorii ziarului au putut afla că acesta a plecat la cartierul general. Datele sunt complete, în ziua următoare, cu privire la activitatea cartierului general de la Poradim.

Cu anumită întârziere, la 7 septembrie, se anunță desfășurarea glorioasă a luptelor de la Grivița. În numerele următoare, se fac cunoscute multe amănunte despre comportarea eroică a armatei române. „Românii s-au ținut foarte bine” - conchide corespondența primită de la Turnu-Măgurele publicată la 16 septembrie.

Ziarul arădean a citat mai multe gazete europene care, la rândul lor, elogiau vitejii ostașului român manifestată la Grivița. Printre relații figurează aprecierile ziarelor engleze „Times” și „Daily News”, publicate la 18 respectiv 21 septembrie.

Nu au fost neglijate nici evenimentele petrecute în alte zone. La 11 septembrie, redactorii au publicat știri despre respingerea încercărilor otomane de a trece Dunărea la Turtucaia, cu scopul de a deflanța sistemul operativ al armatei române.

În toamna anului 1877, gazeta sublinia faptul că toate liniile de aprovizionare ale garnizoanei otomane din Plevna au fost tăiate și prevedea că, în ciuda dibăciei lui Osman Pașa, zilele Plevnei sunt numărate. Zilnic au apărut știri reflectând măcinarea trupelor otomane prin acțiunile românești.

Scrise pe un ton de înaltă apreciere față de faptele de arme ale ostașilor români, reportajele amintite au contribuit la o justă informare a populației evreiești arădene cu privire la Războiul de Independență al României. Nu putem neglija nici faptul că printre donatorii în favoarea răniților armatei române au figurat și evrei din părțile arădene.

Revolta evreilor din anii 66-70 e.a.
împotriva Romei

Lucrarea lui Martin Goodman, publicată în 1987 și reeditată în 1988, 1989, 1991, 1993 (Martin Goodman, Reader in Jewish Studies, and Fellow of Wolfson College, Oxford, and Fellow of the Oxford Centre for Postgraduate Hebrew Studies, *The Ruling Class of Judaea. The Origins of the Jewish Revolt against Rome. A.D. 66-70*. Cambridge University Press, First paperback edition, 1993, 263 p.; autorul a mai publicat, în 1982, 1983, 1985, articole despre conflictul social și problema datoriei în timpul primei revolte evreiești, statul și societatea în Galileea romană, interpretarea unor texte din „Bellum Iudaicum” al lui Josephus Flavius), este în întregime dedicată susținerii unei teze care, așa cum arată autorul în introducere, se deosebește de explicațiile date până acum cu privire la cauzele revoltei evreiești din anii 66-70 e.a. Astfel, sunt respinse abordările anterioare asupra cauzelor revoltei - de la Josephus Flavius, Tacitus și până la istoricii moderni - bazate pe motivul incompetenței anumitor reprezentanți ai administrației provinciale romane (Pilat, Felix), al caracterului opresiv al dominației romane în general, al existenței unei deosebite susceptibilități religioase a evreilor, ca și a tensiunilor sociale sau a conflictelor interetnice (de exemplu, între greci și evrei). Punctul de vedere al autorului este acela că principala cauză a revoltei a constituit-o „lupta pentru putere ce a avut loc înăuntrul clasei conducătoare evreiești” (p. 19).

Întreaga lucrare fiind axată pe justificarea acestei teze, era firesc ca autorul să fi acordat o importanță deosebită analizării raporturilor Romei cu pătura conducătoare evreiască, precum și a raporturilor dintre diferitele facțiuni ale acestei pături în timpul revoltei. Este evidentă tendința cercetătorului de a-și îndrepta atenția spre cauzele interne ale revoltei, minimalizând manifestările de ordin social ale unor conducători ai acesteia, ca, de exemplu, Iohanan din Giscala și Șimon bar Giora considerându-i chiar pe aceștia ca fiind de origine aristocratică. Astfel, întreaga

desfășurare a evenimentelor este privită ca o relație între Roma și pătura conducătoare evreiască.

În această ordine de idei, ne-am referi la unele dintre opiniile exprimate de autor.

1. Dovada principală a luptei pentru putere în sânul aristocrației evreiești - autorul o găsește în scrierile lui Josephus Flavius, dar în foarte multe cazuri opiniile acestuia sunt analizate critic și respinse

PUNCTE DE
VEDERE

(În general, Goodman consideră că, în privința concepției filozofice asupra căderii Ierusalimului ca o consecință a unei pedepse divine pentru lipsa de armonie dintre membrii nației, Tucidide ar fi fost luat ca model istoriografic de către Josephus Flavius).

2. Se recunoaște că, dacă Maccabei au reușit să obțină de la seleucidă toleranță religioasă în jurul anului 192 î.e.a. și chiar „independență politică”, aceasta s-a datorat în mare parte „interferenței Romei” (p. 30).

3. Autorul precizează că, după Herodes cel Mare, Roma a trecut la forma „dominației directe” (p. 33).

4. Roma a condus provinciile cu ajutorul păturii bogătaşilor din provincii (p. 36), ceea ce nu i-a reușit însă în privința păturii conducătoare din Iudeea, deoarece aceasta pierduse încrederea poporului.

5. Autorul este de părere că în timpul desfășurării revoltei s-a realizat un adevărat stat independent evreiesc (p. 153).

6. Se consideră că revolta a fost condusă de la început de clasa conducătoare, într-o „încercare disperată” (p. 169) de a-și menține preeminența în societatea evreiască.

7. În lucrare se susține că revolta nu era sortită de la început eșecului, ci avea șanse de succes (p. 177), dat fiind că imperiul era în dezordine, ar fi existat chiar haos; se fac în

acel sens comparații cu perioada anterioară a Maccabei.

8. O altă părere avansată de autor este aceea că s-a realizat o formă de „democrație originală” („genuine democracy”, p. 217) în timpul revoltei și chiar un stat independent.

9. Nu se propune o comparație, cu implicații mai largi (p. 240 urm.), între atitudinea romană față de preoțimea druidă și cea față de pătura conducătoare din Iudeea (cele dintâi i s-a oferit șansa colaborării cu Roma, deoarece exercita o influență reală asupra poporului, posibilitate răsfățată însă aristocrației evreiești).

10. În concluzie, romanii au făcut din Iudeea un deșert (p. 251), opinie ce corespunde unei variante răspândite, dar inexacte; numai după circa 50 de ani s-a produs marea revoltă a lui Bar Kohba, care a fost sprijinită de foarte multe comunități evreiești răspândite pe tot întinsul imperiului, iar în secolul al IV-lea (după cum ne informează Ammianus Marcellinus), împăratul Iulian Apostatul găsea Palestina intens populată, de vreme ce i s-a cerut să rezolve litigiile dintre diferite orașe și de vreme ce a existat chiar un proiect (deja început) de reclădire a Templului din Ierusalim.

Axată pe demonstrarea unei teze, așa cum am arătat, lucrarea, după părerea noastră, este meritorie tocmai prin referirile (mai ales din notele de subsol) la o serie de amănunte (privind, de exemplu, conținutul unor funcții ale administrației provinciale romane, identificarea unor personaje) și prin încercarea de a stabili autenticitatea informațiilor cuprinse în izvoarele istorice, dintre care sunt citate, în principal, lucrări de Josephus Flavius, Cicero, Pompeius Trogus, Tacitus, Suetonius, Cassius Dio, din literatura rabinică, cu referiri și la descoperirile arheologice, în special la cele din Ierusalim. Dintre autorii de specialitate sunt evocați îndeosebi Smallwood, Stern, Applebaum, Avigad, Schürer, Klausner, Yadin, D. M. Pippidi, Millar, Momigliano.

BETINIO DIAMANT

EUGEN GLÜCK

Manifestări dedicate Zilei Independenței Statului Israel

● **3 mai:** la Ambasada Statului Israel, o ceremonie în amintirea eroilor căzuți pentru independența Israelului;

● **10 mai:** la Opera Națională, o recepție oferită de Ambasada Statului Israel, în cadrul căreia a evoluat ansamblul folcloric din Nazaret Ilit;

● **11 mai:** o seară muzeală organizată de Muzeul Național de Artă, în colaborare cu Asociația Culturală de Prietenie România-Israel și cu sprijinul

Ambasadei israeliene, din program făcând parte impresii de călătorie din Țara Sfântă, filme documentare, recitarea unor fragmente din „Cântarea Cântărilor” în traducerea poetului Radu Cămei, un concert susținut de formația „Menora”;

● **12 mai:** în Sala Mare a Teatrului Național, o manifestare festivă, sub egida Agenției Evreiești, filiala din România, a Asociației Culturale de Prietenie România-Israel și a Ambasadei Statului Israel.

Colțul asistatului

„Acest cămin a însemnat prelungirea vieții noastre”

„Acum 16 ani, când am intrat aici, zidurile erau la roșu, mergeam cu pantalonii suflecați, cu cizme. Între aceste ziduri am lăsat o parte din viața noastră, tot ce am avut mai bun în noi”. Sunt cuvintele rostite cu emoție și căldură, în sufrageria Căminului „Amalia și Șef-Rabin dr. Moses Rosen”. Ele aparțin directorului acestuia, prof. dr. doc. Marcel Saragea, care este adresat pensionarilor care împlinesc vârste impresionante (între 90 și 100 de ani) luna aceasta. Unii dintre ei se află aici chiar din momentul inaugurării căminului.

„Am vizitat multe asemenea așezăminte destinate celor vârstnici în S.U.A., Franța, India, Africa de Nord și, desigur, în Israel, unele de cinci stele, dacă mă pot exprima așa, foarte costisitoare pentru cei internați acolo, dar organizarea, asistența medicală și alimentară, realizate cu resursele de aici și, mai ales, căldura sufletească nu le-am întâlnit nicăieri, vă rog să mă credeți. Unde mă întorc văd o bătaie pentru viață”, continuă D-sa. „Chiar azi dimineață am discutat la Secția Asistenței măsurile necesare pentru reînnoirea și îmbunătățirea condițiilor pe care Federația noastră, ajutată de o „Joint”, le oferă vârstnicilor suferinzi, fără familie, care le solicită sprijinul. Așa înțelege o etnie să-și îngrijească bătrânii. V-o spune un om care, nu demult, a împlinit, la rându-i, 81 de ani. Atâta vreme cât voi fi pe verticală, voi munci, împreună cu întreg colectivul de doctori, asistenți, infirmiere care mă ajută, pentru binele dvs. Să fiți sănătoși!”

Sufrageria inundată de soare, fețele de mese, chipurile pe care anii și-au spus cuvântul seamănă cu o sală de concert după ce solistul a terminat cântecul. Momentul de tăcere e urmat de aplauze. Nu e nimic convențional aici. Oamenii în halate albe și nonagenari bat din palme din aceeași nevoie de exprimare a unui prea plin emoțional.

DI Simon Lilienfeld are 91 de ani. În fiecare după-amiază, lucrează la un studiu de istorie intitulat „Lupta”. Se ridică de la masă și înaintează spre microfon. Reține ideea centrală a discursului improvizat, idee ce poate sluji ca motto al rațiunii de a fi a instituției: „Acest cămin a însemnat prelungirea vieții noastre. Să fim recunoscători oamenilor care și-au sacrificat o parte din viața lor pentru noi”.

DI Mordehai Așkenazi are 95 de ani și dorește să ajungă și la anul să-și sărbătorească ziua de naștere împreună cu „familia” lui (a se înțelege toți cei din cămin). Dna Horowitz va împlini în septembrie o sută de ani și mulțumește celor care o îngrijesc pentru că și datorită lor - se bucură de viață.

„Ne-ați făcut o asemenea onoare...”, spune dna Blima Rozner (93 de ani). „O meritați din plin, pentru tot ce ați realizat o viață”, răspunde profesorul Saragea.

Sărbătoriți, colegi și prieteni, ca și cei ce poartă zilnic grija pentru sănătatea și bunăstarea lor se bucură, ca la orice aniversare, și de un intermezzo dulce: prăjituri de casă și pepsi.

„Pauza” îmi facilitează posibilitatea de a face cunoștință cu câțiva dintre cei ce-și dedică munca, unii de la începuturile existenței căminului, alții, mai noi, ocrotiri vieții acestor bunici ai noștri.

„Un înger pentru bătrâni”, așa o definește doamna dr. Alice Saragea pe sora-șefă a căminului, doamna Farmazon, care îmi mărturisește cu suport moral al muncii ei il constituie faptul de-a întâlni pe coridoare oameni pe care-i cunoaște de 16 ani.

„E mâna mea dreaptă”, mi-l recomandă profesorul Saragea pe DI Mircea Abramovici, director administrativ al căminului.

Cuvinte de apreciere sunt adunate, deopotrivă, pentru d-nele dr. Edeleanu, Ernestina Richtig, Florica Ivan, asistentă-șefă, la etajul I, Vera Serghiescu, profesor de gimnastică Emilia Valeriu, DI magșhiah Ozi Cojocar.

„Eu sunt cel mai recent angajat la cămin, îmi spune DI Cojocar. Am o vechime de 30 de ani în munca de asistent medical și pot să afirm în cunoștință de cauză că mă aflu într-un cămin-spital model, ajuns astfel prin abnegația întregului personal, de la director - care îi antrenează pe toți - la infirmieră. Anul acesta, am fost mesader la primul Seder pe care l-am celebrat aici. Am făcut-o așa cum am învățat de la părinți”.

Învăț, din această scurtă atingere a microuniversului numit cămin de bătrâni, că înaintarea în vârstă înseamnă nu numai experiență, ci și devotament, iubire, speranță. Ceea ce văd și aud sunt doar câteva condensări ale materiei sensibile a ceea ce se poate realiza când virtuțile iudaice fundamentale devin clipe de viață.

E. SUHOR

Din inimă...

Am primit la redacție și o relatare a domnului Simon Lilienfeld, asistat, în vârstă de 91 de ani, unul dintre colaboratorii apreciați ai revistei noastre, din care spicuim:

„Nici un cămin-spital din țară nu poate oferi atât de multe și de variate servicii medicale, inclusiv cele privind diverse specialități, toate organizate chiar în localul instituției. Aceste servicii medicale, ca și cele gospodărești, de întreținere, de îngrijire, sunt prestate de un personal capabil, selecționat cu grijă, pentru a corespunde situațiilor și nevoilor celor din cămin...”

Cele de mai sus au fost relevate și de unii vorbitori din cadrul asistaților bătrâni, care au luat cuvântul după dl profesor Marcel Saragea, directorul căminului. Ei au arătat că, fără a fi avut tot ce le-a fost oferit de instituția ce-i adăpostește, chiar fiind ajutați de comunitate, în locuințele lor anterioare, nu ar fi reușit să atingă vârstele de care se bucură că le au azi”...

Sentimentul apartenenței

După cum este cunoscut, evreii simt nevoia de a face parte din comunitate și membrii comunității plătesc o contribuție lunară (cotizație) care atestă adeziunea lor la organizația care-i reprezintă, aceea „Hakehilă haiehudit” („Comunitatea evreiască”), cea atât de mult discutată și falsificată în semnificația ei de către antisemiți.

În fapt, contribuția are mai mult o valoare simbolică. De exemplu, la Comunitatea Evreilor din București, cuantumul minim al contribuției lunare reprezintă doar echivalentul unei călătorii cu tramvaiul. Spre cinstea lor, multe familii, din cele peste 2 200 cotizante, plătesc, din proprie inițiativă, o sumă mai mare.

Deoarece volumul cotizațiilor nu reprezintă decât 2% din totalul veniturilor brute ale comunității, importanța contribuției trebuie căutată în altă parte. În acest sens, voi reliefa mai jos câteva aspecte:

1. Este plăcut să primești (în București sunt peste 800 de asistați, mare parte bătrâni, foști deportați), dar cred că este o satisfacție

În loc de post-scriptum

BUCURIILE EDUCATORULUI

Am primit textul de mai sus într-o duminică, la ora când participam la obișnuitele conferințe din cadrul originalei „Școli de iudaizare”, cum o numise cu tălc inițiatorul ei, regretatul Șef-Rabin dr. Moses Rosen.

Abia mă așezasem pe locul meu, așteptând conferința ce avea să înceapă curând, când mi-a apărut în față un personaj înalt, ca din fascinantă carte a copilăriei noastre - „Guliver în țara uriașilor”. Era simpaticul meu fost elev Iosef (Ficu) Salater. Mi-a înmănat timid un plic, și în plic... un articol pentru revistă. L-am citit imediat și am fost uluit. Ce coincidență! Articolul, intitulat „Sentimentul apartenenței”, trata, de fapt, despre apartenența la comunitate. Și, cum abia cu o zi înainte vorbisem tineretului nostru despre ideea de comunitate în Biblie, mi-a revenit în memorie un crâmpel de viață, îndepărtat.

„Mă logodisem” cu învățămantul, în urmă cu peste 60 de ani. Sub influența unor minunați dascăli ai copilăriei mele: Iohanan Iacobov și Alter Dorf, zihronam livraha (binecuvântată să le fie amintirea!), mi s-a întipărit pentru totdeauna în minte și în suflet că „omul este dator să învețe o viață întreagă el și să învețe și pe alții, să respecte și să îndeplinească cele învățate”.

M-am decis deci, încă la vârsta de 13 ani, trăind sub vraja educatorilor mei, să fiu și eu educator, „să cresc suflete”. Am început prin a fi profesor de ebraică și astfel l-am cunoscut și pe autorul articolului de mai sus.

Într-o bună zi (și s-a dovedit într-adevăr bună), mi-a venit ideea de a constitui o „mini-comunitate” pe un anume profil, avându-i ca membri chiar pe elevii mei. Le-am propus a

suflească să dai o parte din ceea ce ai. Cu atât mai mult cu cât unii dau din puținul lor.

2. Prin „colectorii” care merg la domiciliul cotizanților, se asigură o legătură directă între comunitate și membrii ei, rezolvându-se și o serie de probleme ca: informarea despre diferite manifestări cu caracter cultural, relații privind viața religioasă, procurare de bilete la spectacolele Teatrului Evreiesc de Stat, distribuire de exemplare ale revistei „Realitatea Evreiască”, de calendare etc.

3. Prin legături telefonice sau chiar prin deplasări, colectorii se interesează și de problemele personale ale fiecăruia, sesizând comunitatea, Secția Asistență, policlinica, ori de câte ori cei în cauză trebuie ajutați. Comunitatea este astfel prezentă în viața fiecărui membru al ei.

Am scris aceste rânduri în semn de respect și de dragoste pentru cei care consideră comunitatea drept ceva „al lor” și, totodată, ca o invitație pentru cei care încă nu i s-au alăturat.

I. SALATER

două zi să începem procurarea de rechizite școlare prin grija „celui mai mare” (și dezghețat) dintre ei - Iosef Salater. Rechizitele, aranjate frumos într-un dulap, puteau fi, cumpărate de cei ce aveau nevoie, fiecare depunând acolo contravaloarea obiectului luat. Nu exista vânzător și nici casier. Le-am explicat că este foarte important să se dovedească cinstiți și solidari în păstrarea onoarei „comunității” lor. Sber bucuria tuturor, am constatat că nu au lipsit niciodată bani. Mini-comunitatea s-a dovedit, la înălțime”. A fost o experiență reușită.

Au trecut ani, am educat mii de elevi și am avut multe satisfacții în munca educativă pe care am cultivat-o concomitent cu predarea în specialitate (ebraică, apoi matematică, apoi...).

Mă consider și acum un educator de suflete prin munca de redactor al revistei noastre, care este citită de mii de oameni și are nu numai o funcție informativă, ci și una formativă. Primesc la redacție mesaje, scrise sau telefonice, prin care oamenii mulțumesc pentru bucuria ce le-o facem prin intermediul revistei și simt că bucuria lor este și bucuria noastră, a celor care gândim și scriem această publicație.

...Am pornit să fac un post-scriptum la articolul „Sentimentul apartenenței” și m-am trezit scriind despre sentimentul bucuriei celui care l-a educat nu numai pe autorul articolului, ci și pe mulți alții. Mii de elevi, colective în care am lucrat, miile de cititori cărora le-am adus o fărâma de bucurie, toate se adună azi laolaltă într-un tonic sentiment de satisfacție.

Bucuriile educatorului. Bucuria datoriei împlinite.

HAIM RIEMER

ÎN ATENȚIA CITITORILOR

Se aduce la cunoștința abonaților pe semestrul I că, pentru a primi revista în continuare și pe semestrul II/1995, trebuie să achite suma de lei 1 650. În București se poate depune suma la sediul F.C.E.R., str. Sf. Vineri nr. 9, sector 3, iar pentru cei din provincie, la sediul comunității evreiești din localitatea respectivă, până cel mai târziu la 1 iunie 1995. Contravaloarea abonamentului se mai poate achita și prin mandat poștal, pe adresa F.C.E.R. București - cont virament 45 10 7 062, Banca Comercială Română - filiala sector 3.

Abonamentele se mai pot face la toate oficiile P.T.T.R., consultând Catalogul presei românești, poziția 3030, unde revista noastră figurează sub numele de „Revista Cultului Mozaic”.

ANUNȚ

Revista noastră poate fi găsită gratuit în avioanele curselor interne și ale

principalelor curse externe TAROM, precum și în trenurile „Inter-City”.

PUTEȚI GĂSI REVISTA „REALITATEA EVREIASCĂ” LA URMĂTOARELE PUNCTE DE DESFACERE A PRESEI MINORITĂȚILOR NAȚIONALE:

Piața Romană (vis-à-vis de magazinul POLAR).
Piața Victoriei (Metrou).
Piața Palatului (Of. P.T.T.R. Buc. 45).
Piața Gării de Nord (peron).
Piața Domenii - Bdul 1 Mai.

Recomandăm cititorilor noștri care doresc să aibă în permanență revista „Realitatea Evreiască” să facă abonamente (la preț de 3 450 lei anual) consultând, la orice oficiu P.T.T.R., Catalogul presei românești, poziția 3030, unde revista noastră figurează sub numele „Revista Cultului Mozaic”. De asemenea, vă informăm că revista poate fi procurată de la chioșcurile RODIPET.

47 DE ANI DE LA RENĂȘTEREA STATULUI ISRAEL

Mesajul domnului YITZHAK RABIN, prim-ministrul Statului Israel, către toate comunitățile evreiești din lume

Dragi prieteni,

Cu această ocazie festivă, datorată împlinirii a 47 de ani de la declararea independenței Israelului, îmi revine plăcuta misiune de a transmite cele mai calde salutări comunităților evreiești din Diaspora și tuturor prietenilor noștri din întreaga lume. Israelul este inima poporului evreu și Ierusalimul unit - capitala sa eternă. Această este sărbătoarea nu numai a israelienilor, ci și a evreilor de pretutindeni.

De la prima noastră aniversare a Zilei Independenței, când bucuria reînființării statului evreu era amestecată cu zgomotul armelor de foc dușmane și cu strigătele camarazilor muribunzi, noi am visat pacea. Această Zi a Independenței ne apropie cu o treaptă de împlinirea aceluia vis.

În acest an, de asemenea, am pierdut vieți prețioase datorită terorismului. În acest an, de asemenea, am fost de multe ori în cimitirele militare. Dolul coboară iar și iar peste familii și războiul nu s-a încheiat încă. Nu avem cuvinte de consolare pentru voi, fiindcă știu bine că nu există cuvinte care să vindece durerea și că toate cuvintele își pierd înțelesul când întâlnesc fețele voastre, ochii voștri. Fotografiiile celor dragi vouă și nouă apar în fața ochilor voștri larg deschiși; ei vor rămâne veșnic copii, tineri, pentru cei care-i vor iubi mereu.

Vom continua să căutăm pacea, în ciuda terorii și a dificultăților zilnice, fiindcă aceasta este singura cale spre încetarea suferințelor pentru popoarele israelian și arab. În același timp, vom lupta cu cei ce luptă împotriva păcii.

Sărma ghimpată care separa odată Israelul de Iordania a fost înlăturată, câmpurile minate au fost curățate și binocurile militare au fost înlocuite de camerele turistice de luat vederi.

Pacea cu Iordania a pavat drumul cooperării economice și a ajutat la întărirea legăturilor noastre cu alte națiuni din regiune, cu care sperăm să avem în curând relații diplomatice depline. Sute de oameni de afaceri din Kuwait și Qatar, din Maroc și Tunisia au venit în Israel și au participat la conferințele noastre dedicate problemelor economice. Avem parteneri pe care ne

putem baza, pe dvs. Pentru a câștiga pacea, ca și pentru a câștiga un război, avem nevoie de sprijinul și înțelegerea dvs. continue.

Există, de asemenea, dificultăți interne. Avem încă în fața noastră datoria construirii unei națiuni. Sprijinul dvs. ne este necesar pentru a construi un cămin sigur poporului evreu. Trebuie să luptăm nu numai împotriva provocărilor din afara granițelor noastre, ci și împotriva greutăților dinăuntrul lor. Suntem încă în faza absorbției unui val mare de olim care au făcut Alia în ultimii câțiva ani. Mai sunt zone periculoase și familii care riscă să aibă nevoie de o grijă specială. Suntem încă în stadiul reformei active a economiei noastre spre a fi competitivă în dinamica pieței internaționale. Israelul trebuie să continue să joace un rol central în viața Diasporei evreiești.

Am discutat mereu despre parteneriatul dintre evreii din Israel și cei din Diaspora. Este o obligație reciprocă. Suntem confrunțați cu riscuri fără precedent, dar și voi sunteți de asemenea. Ați luat apărarea Israelului și a comunităților evreiești din Rusia și Yemen, din Etiopia și Siria, atunci când acestea au fost în pericol. Acum este rândul Israelului să ajute comunitățile evreiești, din S.U.A. și de pretutindeni, care sunt amenințate nu numai de antisemitism, ci și de asimilare și anihilare religioasă, culturală și spirituală. Suntem alături de voi în această luptă și vom depune toate eforturile pentru a vă ajuta în depășirea pericolelor cu care vă confrunțați, așa cum și voi v-ați ajutat anterior frații voștri evrei de pretutindeni să și le depășească pe ale lor.

De mii de ani, poporul evreu a supraviețuit și a prosperat făcând față primejdiilor, în pofida oricăror vicisitudini, fiindcă așa e scris: „Toți evreii sunt responsabili unul pentru celălalt”. Împreună vom continua glorioasa desfășurare a istoriei evreiești în țara noastră și oriunde trăiesc evrei. Am Israel Hai!

Hag Sameah!

Al dvs. sincer,
YITZHAK RABIN

Mesajul domnului SHIMON PERES, ministrul de externe al Statului Israel, către toate comunitățile evreiești din lume

Dragi frați și surori, evrei din întreaga lume,

Doresc să vă transmit salutări din partea Statului Israel, din capitala noastră, Ierusalim.

Aniversăm acum a 47-a Zi a Independenței Statului Israel. În timp ce suntem încă confrunțați cu un munte de probleme, un munte de suferință, fiindcă teroarea, lupta, amenințările le creează, este o adevărată sărbătoare pentru noi să ne amintim că, dacă acum 47 de ani eram nu mai mult de 600 000 de evrei în Israel, azi suntem de șapte ori mai mulți, 4 400 000 de evrei. Niciodată în istoria noastră nu am fost atât de mulți evrei în Țara lui Israel cât suntem acum. Suntem un stat puternic, în pofida dimensiunilor sale. Avem o armată bine instruită, bine organizată, larg recunoscută ca atare, care poate să ne apere viețile. Avem o politică clară, care ne conduce spre pace.

Pentru noi, pacea nu este o formulă politică. Pentru noi, pacea este o alegere morală. Fiindcă, în pofida faptului că suntem recunoscuți așa cum suntem, nu dorim să dominăm viețile altui popor, palestinieni sau altă națiune. Dorim să vedem în ei vecini, nu supuși. Dar nu vrem să punem în joc caracterul evreiesc al Statului Israel. Caracter evreiesc înseamnă, pe de o parte, o judecată morală; pe de alta, o majoritate evreiască.

Avem o economie ce reprezintă un succes. Creșterea economiei israeliene în decursul ultimului an a fost de peste șapte procente, cea mai înaltă cota înregistrată în emisfera occidentală.

Avem o industrie dezvoltată, în esență de înaltă tehnologie. Suntem lipsiți de bogății naturale, le avem în spirit. Suntem deficitar în ceea ce privește apa, compensăm deficiența prin știință.

Avem un excelent sistem educațional, total computerizat. De fapt, avem un computer pentru fiecare 11 copii, de la vârsta de 4 ani. Poate că suntem cea mai avansată națiune în ceea ce privește educația. Avem o justiție independentă, avem, în totalitate, o democrație suverană, bazată pe argumente, vie.

Am obținut, practic, în toate domeniile

posibile, rezultate care sunt azi recunoscute de restul lumii drept o foarte impresionantă realizare pentru o națiune în secolul al XX-lea.

Avem, de asemenea, o importantă mișcare de Alia. În ultimii patru ani, 600 000 de evrei au venit din fosta U.R.S.S., 50 000 din Etiopia, alte câteva zeci de mii din diferite alte colțuri ale lumii. Este o Alia minunată. Printre cei 600 000 veniți din fosta Uniune Sovietică, se numără 15 000 de medici, 55 000 de ingineri, 10 000 de oameni de știință, 30 000 de profesori, 10 000 de muzicieni. Avem oameni minunați care vin din Etiopia, cu ochi mari, negri, exprimând o mare speranță de-a trăi în țara lor.

Toate aceste realizări sunt rezultatul unei cooperări între noi și lumea evreiască, între comunitățile evreiești de pretutindeni și Statul Israel. Nici o națiune n-a fost ajutată atât de mult, credem, de frații și surorile noastre. Așa încât simțim că această aniversare este a noastră, a tuturor. Realizările noastre sunt ale voastre. Contribuția voastră este, de asemenea, realizarea noastră.

Vom continua să facem țara noastră puternică, liberă, pașnică, responsabilă. Generația mea, care a avut marea noroc de a participa la crearea Statului Israel, cu 47 de ani în urmă, simte că n-avem voie să ne pășim responsabilitățile înaintea de a lua decizii durabile și de a lăsa tânără generație să intre în secolul al XXI-lea la fel de liberă ca toți tinerii lumii, la fel de educată ca oricare dintre ei, la fel de evreiască precum tații și mamele lor, precum strămoșii lor, în acord cu moștenirea noastră și cu speranțele profetice.

Vom deveni din nou o națiune care să contribuie în continuare la istoria umanității, păstrându-ne moștenirea, arătând că nici războiul, nici pogromurile, nici Holocaustul, nici amenințările nu pot înfrânge energia poporului, speranțele națiunii noastre, tradiția spiritului nostru.

Doresc să urez tuturor, vouă și nouă, un an de pace și fericire, de independență, de unitate și înaltare spirituală.

SHIMON PERES

Festivitatea de la Templul Coral

Urmare din pag. 1

dar nu ne intimidă, nu ne fac să ne retragem din drumul nostru către Pace și către siguranța Statului Israel.

Permiteți-mi să mai adaug un cuvânt și despre relațiile dintre Israel și România. Sunt două țări prietene, animate de încredere și loialitate reciprocă. S-au făcut multe eforturi în domeniul cooperării economice și în alte domenii, cu rezultate pozitive. Dar există loc de mai mult și mai bine. Sunt sigur că relațiile dintre cele două țări se vor intensifica, ceea ce va duce la creșterea randamentului economic și social al activității lor.

„Ca în fiecare an, de 5 Yiar, sărbătorim redobândirea independenței Statului Israel, Iom Haatmaut”, a marcat momentul aniversar dl ing. Oly Lazăr, vicepreședintele C.E.B., în alocuțiunea rostită cu acest prilej. „Am ascultat sunetul Șofarului, vestitor de timpuri noi.

I-am comemorat ieri, 3 mai, pe martirii poporului evreu căzuți pe câmpul de luptă pentru libertatea statului, pe martirii căzuți în luptă în cei 47 de ani pentru menținerea libertății [...] Cu această ocazie, au fost comemorați și bravii ostași evrei ale căror nume sunt afișate în curtea Templului Coral, și care, împreună cu toți eroii neamului

românesc, au luptat pentru independența României. Le vom purta în sufletele noastre respectul ce-l merită [...] Mii de ani, o parte a poporului evreu a stat în Diaspora, dar a trăit cu speranța reîntoarcerii în Eretz Israel, exprimată în rugile lor.

Cei risipiți în patru colțuri ale lumii, devotați țărilor care i-au adăpostit, și-au adus contribuția din plin la progresul popoarelor respective, ca o consecință firească, dar nu au uitat chemarea „Leh Leha”, care ne-a amintit permanent că există undeva, în această lume, un pământ al lui Israel, unde să nu depindem nici de mila unora, nici de ura altora [...] Dumnezeu a hărăzit multor evrei români, scăpați din Holocaust, cca 400 000, să ajungă în Eretz Israel și să-și aducă contribuția la reconstrucția țării [...] Țara Românească, poporul român, are în Israel nu numai 400 000 de prieteni, ci și oameni care sunt și vor fi întodeauna alături de braver popor român. Nu se poate uita că singura țară, singurul popor din estul Europei care nu a rupt legăturile diplomatice, economice și de suflet cu poporul evreu din Eretz Israel a fost poporul român.”

Frumosul program executat apoi de corurile reunite și de formația orchestrală ale elevilor de Talmud Toră și tineretului evreu (dirijor Izu Gott) a conferit sărbătorii nota emoțională în

stare să creeze acea atmosferă de comuniune sufletească specifică momentului de bucurie colectivă. „Eli, Eli” („Doamne, Dumnezeule”), „Israel, toda raba” („Îți mulțumim că existi și că ne aduci fericirea”), cântec premiat la concursul de muzică ușoară din Israel, în 1994, compozitor Henri Mălineanu, textul în română

- Aurel Storin, în ebraică - Haim Riemer, „Uvne ota” („Reconstruiește, Doamne, Ierusalimul”), „Od isamā” („Se va mai auzi încă pe străzile Ierusalimului și în munții lui când cântec de bucurie și glas de mire și mireasă”), „Ierusalim shel zahav” („Ierusalimul de aur”) au stârnit aplauze care vin totdeauna din inimă.

Vizita unei delegații de parlamentari israelieni

În perioada 26-29 aprilie a.c., o delegație parlamentară israeliană a vizitat România, la invitația Grupului Parlamentar de Prietenie România-Israel. Din delegație, condusă de dl Avraham Poraz, președintele Grupului de Prietenie Israel-România din Knesset, deputat din partea coaliției Meretz, au mai făcut parte dnii Yoram Lass, deputat din partea Partidului Muncii și Moshe Katsav, deputat din partea Partidului Likud.

La 26 aprilie, delegația s-a întâlnit succesiv cu conducătorii ai F.C.E.R., cu membrii ai Grupului Parlamentar de Prietenie România-Israel și ai Comisiilor de politică externă și de cultură, arte și mass media ale celor două Camere ale Parlamentului. Delegația a fost primită de dl Adrian Năstase, președintele Camerei Deputaților, de dl Ion Solcanu, vicepreședinte al Senatului, președintele Grupului Român al Uniunii Parlamentare. Dl deputat Ilie Nica, președintele Grupului Parlamentar de Prietenie România-Israel, a oferit un dineu în onoarea oaspeților. La

27 aprilie, delegația a avut convorbiri cu dl Marcel Dinu, secretar de stat la Ministerul Afacerilor Externe, a participat la comemorarea de Ion Hașoă, organizată de F.C.E.R. și C.E.B. la Templul Coral, a vizitat Căminul de bătrâni „Amalia” și Șef Rabin dr. Moses Rosen, însoțiți de dl av. Iulian Sorin, secretar general adjunct al F.C.E.R., precum și Agenția Evreiască, filiala din România. La 28 aprilie, deputații israelieni au fost oaspeții orașului Ploiești și ai județelor Prahova și Brașov. Ei s-au întâlnit cu prefectul județului Prahova, au vizitat Muzeul Ceasurilor din Ploiești, stațiunea Sinaia, Complexul Peleş și Muzeul Bran. La întoarcere, ei au fost primiți de Excelența Sa dl Avshalom Megiddon, ambasadorul Statului Israel la București. La 29 aprilie, delegația s-a întâlnit cu dl acad. Răzvan Theodorescu, președintele Asociației Culturale de Prietenie România-Israel, cu dl acad. Eugen Segal și a vizitat Palatul Mogosoaia.

În seara aceluiași zile, delegația parlamentarelor israelieni a părăsit România.

RENAȘTEREA STATULUI ISRAEL

După îndelungata Diasporă, cu nenumăratele ei suferințe, care au culminat în bezna Holocaustului și pierderea a șase milioane de vieți evreiești, a venit, în sfârșit, clipa cea mare, de mult timp prevăzută de profeții noștri și clădită suflătește în speranțele poporului evreu. Este greu de descris cât de prezent a fost viitorul acesta în inimile nenumăratelor generații care ne-au precedat.

În rugile zilnice, cu fața spre răsărit, unde era Sionul, evreul avea mereu în minte ziua așteptată a reîntoarcerii în Țara Străbună din care a fost cândva izgonit prin forța armelor și pe care a păstrat-o permanent în sine prin forța spiritului.

Trebuie subliniat că niciodată Israelul n-a rămas fără populație evreiască. Continuitatea elementului evreiesc în patria sa - atât cât s-a putut în urgia vremurilor - s-a menținut, în ciuda tuturor greutăților.

Nici izgonirea de către romani n-a fost totală, nici dominațiile succesive - cea bizantină (313-619), invazia persană (614), arabă (636-1099), cruciată (1099-1291), a mamelucilor (1291-1516), otomană (1517-1917), mandatul britanic (1922-1948) - n-au putut împiedica prezența elementului evreiesc în țara făgăduită nouă încă acum 4 000 de ani și stăpânită de poporul nostru până la deznodământul nefericit al războiului cu romanii cuceritori.

În ciuda tuturor persecuțiilor la care populația evreiască a fost supusă de aceste forțe dominatoare, ea s-a putut menține datorită bogatei sale spiritualități și dragostei sale față de pământul străbun.

Când armatele romane au cucerit Ierusalimul, un centru spiritual a luat naștere la Yavne și spiritul a învins forța.

Când Templul nu mai exista, sinagogile i-au luat locul și au devenit focare de rezistență a comunităților evreiești dispersate.

Când, sub dominația bizantină, le era permisă evreilor intrarea în Ierusalim doar o zi pe an, ruinele Templului - Zidul de Apus - le-au devenit simbol al rezistenței și al revenirii pe care nu încetau să o întrezărească și o exprimau în ruga zilnică „Vetehzema eineinu bešuvha LeTion berahamin” („Și vor vedea ochii noștri când te vei întoarce în Sion cu milă”).

Când arabii invadează țara și instaurează o dominație cvadriseculară, evreii revin în Ierusalim, sărută pietrele Zidului și, citind din sururile Torei, simt Splendoarea Divină care n-a părăsit niciodată Zidul Plângerii și al Speranței.

După ce crucii îi cuceresc Ierusalimul (15 iulie 1099) și locuitorii necreștini ai Ierusalimului sunt masacrați cu sălbăticie, tot mai mulți evrei se reîntorc, iar documentele vremii indică stabilirea în Akko și Ierusalim a sute de cărturari veniți din Franța și din Anglia.

Când mamelucii, la rândul lor, îi izgonesc pe cruciați și își stabilesc înapoiata lor dominație, evreii continuă să rămână, chiar dacă trăiesc în cruntă sărăcie.

Stăpânirea otomană înlocuiește pentru patru secole pe aceea a mamelucilor, dar la Ierusalim, Hebron, Gaza, Nablus și în Galileea trăiesc descendenții acelor evrei care au rezistat dominațiilor anterioare și alți evrei, veniți din Europa și din Africa. Orașul Tfat (Safed) devine un puternic centru de studiere a Kabalei și de elaborare a codului de legi „Șulhan Aruh”, al lui Rabi Iosef Káro, dar și un centru manufacturier textil cunoscut.

Sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul celui de-al XX-lea aduc în Israel valuri succesive de evrei, în special din Europa. Ei înființează multe așezări noi - dintre care două create de evreii din România: Roș Pina și Zihron Iaacov - și reînființează altele cândva existente. Mișcarea „Hovevei Zion” și, în special, sionismul politic prind rădăcini și mii de tineri vin în țara strămoșilor, asanează mlaștini dezvoltă o agricultură înfloritoare, construiesc șosele și dau lășului evreiesc o infuzie de elan și tinerete creatoare.

La 2 noiembrie 1917, după consultări cu Haim Weizmann, președintele Organizației Sioniste, Guvernul britanic publică Declarația Balfour pentru crearea unui Cămin Național Evreiesc în Palestina, iar în decembrie 1917, generalul Allenby intră în Ierusalim în fruntea trupelor britanice, care cuprinseser și trei batalioane ale Legiunii Evreiești. În iulie 1922, Marea Britanie obține de la Liga Națiunilor calitatea de Putere Mandatară asupra Palestinei, pentru stabilirea acolo a promisiunii Cămin Național Evreiesc, ceea ce nu împiedică proaspătă Putere Mandatară de a crea, chiar în același an, Emiratul Arab al Transiordaniei, căruia îi acordă trei sferturi din teritoriul de sub mandatul ei. Din Rusia, din România, din Polonia și din Germania (după venirea la putere a lui Hitler), sosesc aproape 200 000 de evrei, mulți cu studii superioare, toți cu mult entuziasm și realizează modernizarea economiei și a întregii vieți sociale.

Elemente progresiste arabe întrevăd în aceasta posibilitatea dezvoltării economice a Orientului Apropiat și Milociu, dar extremiștii arabi pornesc o campanie de violențe împotriva așezărilor evreiești, având adesea și sprijinul expres sau tacit al birocrăției mandatare.

În 1947, nemaiputând stăpâni situația, Puterea Mandatară se adresează Organizației Națiunilor Unite, care decide, la 29 noiembrie 1947, împărțirea teritoriului între evrei și arabi. Deși condițiile acestui partaj nu respectau drepturile poporului evreu, reprezentanții Agenției Evreiești acceptă totuși hotărârea O.N.U., pentru a se restabili pacea în Eretz Israel. Puterea Mandatară anunță atunci că va părăsi țara la 15 mai 1948.

Vineri 14 mai 1948 (5 Yiar 5708), la orele 4 d.a., s-au întrunit reprezentanții evreilor la Muzeul Dizengoff din Tel-Aviv, unde, în entuziasmul participanților, David Ben Gurion a citit Proclamația de Independență a Statului Israel. După 2 000 de ani de suferințe, poporul evreu își recăpăta cu demnitate dreptul la o existență statală independentă. Sunase ora astrală a istoriei noastre moderne.

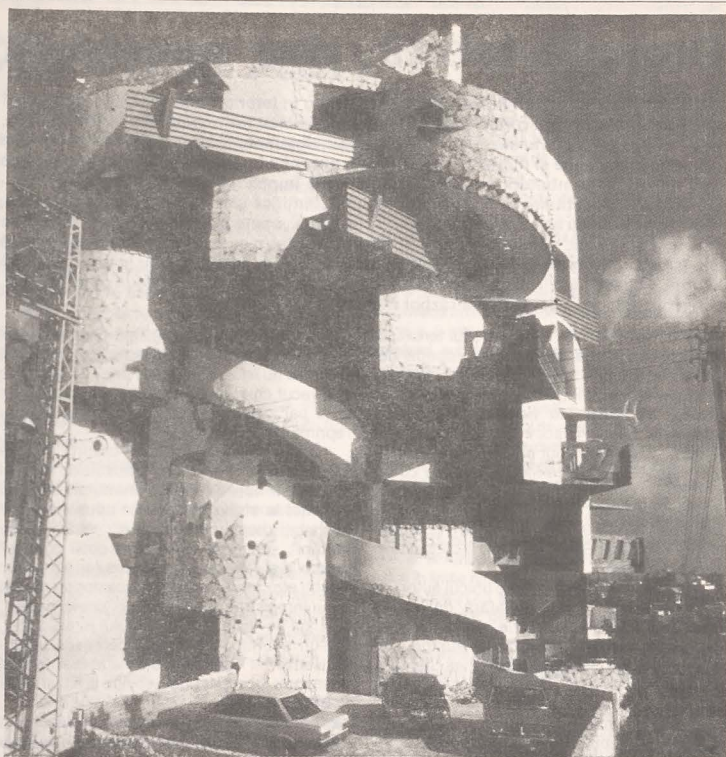
În acest muzeu se păstrează și acum fotografii din timpul memorabilei adunări de atunci, precum și înregistrări audio și video prezentate vizitatorilor Muzeului. Cu lacrimi în ochi am văzut filmul adunării și cu emoție am auzit vocea lui Ben Gurion citind Proclamația de Independență. Cei ce vizitează cu sufletul acest muzeu istoric se simt transpuși în clipele fericite pe care le-au trăit adunarea din acea după-amiază și mulțimea care s-a strâns spontan în jurul clădirii.

Am trăit și eu momente de neuitat când am vizitat această sală a împlinirii visului nostru milenar și m-am simțit integrat în mulțimea entuziastă de atunci.

Clipe de viață, clipe de istorie.

■ ARHITECTURĂ VECHIE

HAIM RIEMER

■ ARHITECTURĂ NOUĂ

CASA-SPIRALĂ

La începutul anilor '60, trei arhitecți - Alfred Neumann, Eldar Sharon și Zvi Hecker - au proiectat și înălțat imobilul Dubiner din Ramat Gan, edificiu în unghiuri ascuțite, de o geometrie severă și consecventă.

În fața acestei clădiri, unul dintre cei trei - Zvi Hecker - a întreprins o îndrăzneță tentativă, concepând, în 1981, imobilul - cu destinație de locuit - Casa-Spirală, a cărui construcție s-a încheiat în 1990. Reluând unele dintre caracteristicile „vecinului mai vârstnic” (curte interioară, dispunerea etajelor astfel încât să creeze grădine, terase deschise, perspectiva spre cer etc.), noua construcție este, în același timp, o sfidare, cultivând - prin contrast - formele curbe ce-și trag energia din rotația unei spirale, sub semnul libertății de a „cocheta” cu anarhia. O serie de inovații (încorporarea unor pietre roșii în pereți pictați pe o parte, montarea de oglinzi în plafoane și pe zidurile exterioare tencuite, adăugarea unor folii metalice ondulate) creează un efect unic, prin jocuri de suprafețe și lumini, de forme sinuoase, conferind un dinamism aparte acestui neobișnuit proiect arhitectonic împlinit.

Curtea interioară este „inima locului”,

elementul cel mai important al ansamblului, cu paliere ce se ridică în spirală. Teraselor de jos, deschise spre cer, le succed etajele superioare, concepute astfel încât spațiul de sub ele să poată cuprinde culoare, intrări în apartamente, rampe, scări și un lift. Spațiile utilitare - de obicei situate în centru - au fost deplasate pentru a lăsa loc curții interioare. De undeva respiră discret reminiscențe din creația lui Piranesi, celebru arhitect venețian de la sfârșitul secolului al XVIII-lea, dar într-o viziune proaspătă, care-l include pe drept cuvânt pe Zvi Hecker printre marii arhitecți de secol XX - Wright, Tatlin, Le Corbusier, Goff, Gabo, Long și Merz - a căror predilecție pentru spirală ca formă geometrică s-a impus original și convingător.

Dar la Hecker această orientare este inspirată și de arhitectura locală, tipic orientală-mediterraneană, în care ordinii geometrice a spiralei i se asociază prezența curții interioare și utilizarea de materiale ieftine, specifice zonei. O nouă binevenită în arhitectura regiunii Tel-Aviv, dominată până acum de siluete cubice albe.

MICHAEL LEVIN
(După „Ariel” - Ierusalim)

SCRISORI DIN TEL-AVIV

CITIȚI-MI PE BUZE!

Așa a spus George Bush în campania electorală din 1988: „Citiți-mi pe buze! Nu vor fi impozite noi!”.

A fost altele președinte, dar nu și-a ținut promisiunea. A majorat impozitele vechi, a introdus altele noi și în 1992 americanii, care au memorie bună, l-au pedepsit. Nu l-au reales.

Ghinionul lui Bush: el a fost președintele Statelor Unite și nu prim-ministru al Statului Israel.

MEREU INVERS

S-a lansat în Israel o idee nerușinată, născută din interese politice înguste: cică, mulți ani, elevii sefarzi au fost discriminați și acum trebuie să se practice în școli o discriminare inversă, reparatorie. Adică discriminarea elevilor așkenazim.

Prevăd că vor fi reacții furioase. După un timp, unii vor cere inversarea acestei discriminări inverse, iar mai târziu, alții vor inversa și această inversiune.

În felul acesta, se va ajunge la mult dorita egalitate: toți copiii vor fi discriminați!

NAIVITATE AMERICANĂ

Statele Unite au trimis un ambasador evreu în România, închinându-și că el va putea să influențeze atitudinea oficialităților de la București față de evreii de acolo.

Dar americanii trimis un ambasador evreu și în Israel. Înseamnă că naivitatea lor este, într-adevăr, incurabilă dacă își închipuie că pot influența atitudinea oficialităților de la Ierusalim față de evreii din Israel!

DE PRISOS

Guvernul israelian a împlinit doi ani și, cu această ocazie, tatăl lui, Yitzhak Rabin, a făcut o broșură cu realizările și i-a dăruit-o cu mândrie președintelui statului. Numai că asemenea broșuri sunt inutile.

În broșura guvernului scrie că se poartă tratative de pace (știm), că exportul crește (știm), că noii imigranți se integrează (nu știm noi?).

E limpede: realizările nu duc lipsa broșurilor. Numai broșurile duc lipsa realizărilor.

I. ȘECHTER

O carte tristă, dar necesară

Léon Poliakov este un nume de mare prestigiu în istoriografia acestui secol. Acest evreu francez, dotat cu o rară putere de muncă, animat de o înaltă ținută intelectuală, care-l obligă să nu avanseze nici o afirmație neîntemeiată pe documente sau probe materiale inatacabile și dublat de un talent de excepție în materie de scris, a închinat o viață întreagă combaterii fenomenului de ură împotriva evreilor. Lucrările lui - numeroase -, constituite pe o armătură riguroasă științifică și redactate într-un stil sobru, nevenement, dar cu atât mai convingător, sunt, totuși, opere polemice, demascatoare ale străvechiului flagel: oarbă ostilitate antievreiască. Dintre aceste lucrări, cea mai intensă este *Istoria antisemitismului*, studiu de sinteză, apărut, cu mai mulți ani în urmă, în două volume. Poliakov analizează acolo fenomenul începând din antichitate și până în 1939, anul izbucnirii celui de-al doilea război mondial.

După cum se știe, însă, sfârșitul teribilului carnagiu nu a pus capăt practicii și propagandei antievreiești. Dimpotrivă! Chiar și în unele țări unde starea de spirit ostilă evreilor era doar latentă, au apărut cu violență manifestări antisemite. Léon Poliakov scrie că tocmai de aceea, la îndemnul unor prieteni, a hotărât să completeze precedentele două volume cu un al treilea, care, sub același titlu, *Istoria antisemitismului*, să analizeze fenomenul pe perioada 1945-1993. Acestui volum, apărut în editura pariziană Seuil, în 1994, îi consacrăm recenziile de față.

Aici, Léon Poliakov nu este unicul autor, ca la precedentele lucrări. În afară de partea introductivă și de concluzie, Poliakov mai semnează capitolul referitor la Austria, cel referitor la Rusia, cel privind atitudinea Sfântului Scaun și cel intitulat „De la Cehoslovacia la Japonia”. Celelalte capitole aparțin unor colaboratori competenți.

Volumul debutează cu o observație a lui Léon Poliakov referitoare la caracterul imprecis al unor termeni privind problema evreiască. „*Toate lucrările consacrate antisemitismului* - notează el în partea introductivă - *sunt grevate de ambiguitățile și chiar cursele pe care le întinde terminologia. Într-adevăr, au devenit frecvente sintagme ca „antisemitism creștin” sau „antisemitism antic”, ceea ce este absurd, căci termenul are conotație rasistă; or, despre „rase” nu s-a vorbit în lume decât începând din secolul al XVIII-lea*”. De aceea, Poliakov propune, în loc de *antisemitism*, termenul *iudeofobie*, inexistent în dicționarele franceze, dar existent în germană („Judenhas”) și în alte limbi.

Totuși, pentru ușurarea comunicării, arată Léon Poliakov, el și confrății săi se văd nevoiți să utilizeze în continuare și vechiul termen de *antisemitism*. Cum problema depășește cadrul strict al lingvisticii, îmi permit să adaug câteva elemente. În lucrarea: *O istorie a poporului evreu*, Josy Eisenberg, savantul rabin și istoric francez, notează că, atunci când, în secolul al XIX-lea, s-a născut teoria grupelor de limbi, a apărut și confuzia între limbi și rase. Așa a căpătat curs sintagma *rasă semită*. Preluând-o, germanul Marr a început să răspundă că o publicație pe care a intitulat-o *Liberele caiete antisemite* imprimată la Berlin. Așadar, un fenomen vechi are un nume nou, dar foarte răspândit. Mai este de observat că, dacă, după neștiințifică teză a „raselor”, evreii sunt declarați *semiti*, ei nu sunt singurii. La fel de *semiti* sunt și o bună parte dintre arabi, în primul rând palestinienii. Nu demult, în această revistă, savantul umanist dr. Nicolae Cajal formula, la rândul său, rezerve cu privire la termenul de *antisemitism*, subliniind, totodată, că vechile minciuni antievreiești trebuie combătute printr-un efort de *realismism*, adică printr-o largă popularizare a adevărului despre Poporul Cărilor.

Spațiul unei recenzii nu îngăduie prezentarea conținutului tuturor capitolelor pe care lucrarea coordonată de Léon Poliakov le conține și care sunt - fără excepție - extrem de bogate în date. Câteva puncte comune se impun - totuși - atenției cititorului. În primul rând, creșterea în virulență a ostilității antievreiești după pustiitorul război încheiat în 1945 își găsește explicația într-un complex de factori politici, economici și social-psihologici. Sărăcia care a caracterizat toate țările europene în prima perioadă postbelică nu poate fi neglijată. În țările care au cunoscut ocupația nazistă, numeroși „arieni” s-au precipitat să ocupe locuințele evreilor ridicați pentru a fi duși spre camerele de gaze și să-și însușească fără scrupul acele bunuri pe care așasinii S.S. nu au putut să le jefuiască atunci când i-au arestat pe vechii locatari. Or, în lagărele de exterminare, chiar dacă majoritatea acelor evrei au pierit, a existat și un număr restrâns de supraviețuitori. Eliberați de trupele aliate, aceștia au fost ajutați să revină în țările de baștină. Acolo îi aștepta o nouă legislație, care, impusă de biruritori, prevedea restituirea bunurilor evreiești confiscate. E lesne de imaginat în ce stare de spirit le-au primit beneficiarii jafului pe victimele pe care le credeau de mult decedate.

Chiar și în altădată ospitaliera Olandă, evreii au fost întâmpinați cu exclamații de tipul: „de ce naiba nu te-au gazat și pe tine?”. În Austria, s-a trecut chiar la demonstrații de stradă prin care participanții cereau autorităților să nu-i reprimăască pe evreii salvați.

O altă observație pe care cititorul o poate face după lectura tuturor capitolelor acestui volum este aceea că, dacă promotorii urii n-au renunțat la străvechile acuze aduse evreilor, etichetăți drept „popor deicid”, „otrăvitori de fântâni”, „criminali care ucid copii creștini” pentru a-și fabrica din sângele lor azima de Pesah etc., totuși, în tactica acestor promotori s-au înregistrat, după război, unele mutații. Apariția pe harta lumii a Statului Israel a fost, într-un anumit sens, mană cerească pentru antisemiți. În unele țări, s-au elaborat legi de interdicere a propagandei șovine și antisemite. Atunci, vechii huligani au devenit... „antisioniști”. În această cursă au căzut, din păcate, chiar și unii oameni de bine, inclusiv evrei, aparținând mai ales formațiilor de stânga, care au luat poziție în favoarea palestinienilor. Mai mult încă, acești antisioniști au mers până la a-i declara pe israelieni „urmași direcți ai hitlerștilor”.

O altă teză nouă, care, îndată după război, a avut succes mai ales în Germania, a fost aceea că Hitler s-a limitat doar la declarații verbale de tip antisemit. Dar el a fost un „suflet blând”, care nu s-a atins de nici un evreu. Crimele s-au comis de „intragrupul” și „crudul” Himmler, care - convins că „Führer”-ul nu l-ar fi aprobat, ba chiar l-ar fi pedepsit, i-a ascuns lui Hitler adevărul despre ce se petrecea în lagăre. În fine, ultima formulă găsită de propagandiștii urii este aceea că... lagărele cu camere de gaze n-au existat niciodată. Totul este o poveste dictată de „oculta evreiască” - for care urmărește dominația mondială - și răspândită abil de serviciile secrete britanice și americane, doritoare să ascundă cruzimea cu care au fost bombardate orașe întregi din Germania, unde nu erau obiective militare. Această teză și-a găsit sprijinitori - din păcate - și în Franța și în America Latină, ca și în multe alte țări.

Cum vedem, este vorba de o carte plină de tristețe. Ea este, însă, necesară, căci infamia se poate combate eficient doar atunci când e cunoscută în toată desfășurarea ei. Poliakov se dovedește, în încheiere, prea puțin optimist cu privire la viitor. Căci, după ce salută începutul de înțelegere între oficialitățile israeliene și Organizația pentru Eliberarea Palestinei, notează: „*Aceasta nu va pune capăt unei agitații care, succesiv antizmozaică, antievreiască, antisemită și antisionistă, durează de mai bine de trei milenii și care, în secolul al XXI-lea, va continua, probabil, la adăpostul altei terminologii și va invoca, neîndoios, noi argumente*”.

L. SĂRĂȚEANU

DECESE

În cimitirele Comunităților evreiești din țară au fost înmormântați, în trim. I/1995, următorii:

ARAD. Pollák Emilia (83 de ani); Quir Andrei (81); Steiner Margareta (90); Székely Emérico (90). ALBA IULIA. Schlesinger Paul (78). BOTOȘANI. Popescu Carola (80). BRĂSOV. Farkas Iosif (95); Grosberg Roza (91); dr. Katz Isaac (82); Petran Ana (73). BRĂILA. Lutmar Sura (92); Siberdi Titi (90). BACĂU. Fridman Nor (86); David Becca (79); Talic Moritz (83). CLUJ-NAPOCA. Fritsch Ferencz (81); Mendl Odón (86); Nagy Elena (84); Somogyi Ákos (92); Weisz Matilda (89). CONSTANȚA. Weissberg Ella (86). CÂMPULUNG MOLDOVENESC. Polak Honora (83). DEVA. Rubinstein Aurelia (85). DEJ. Goldstein David (82). DOROHOL. Grinberg Moritz (73); Nehemne Rubin (95). GURA HUMORULUI. Dr. Druchman Meier (84). GALAȚI. Breinștein Manea (84); Goldenthal Mindia (66); Grosu Claudia Clara (96); prof. dr. Segal Brad (59); Veiner Haim Idel (73). IAȘI. Avram Sorin (46); Haimovici Ety (80); Sfartz Ruhla (76). MEDIAS. Löbel Maria Rebeca (72) - decedată

A încetat din viață muzicologul ALFRED HOFFMAN

Viața și activitatea celui care a fost Alfred Hoffman, valoros Om și critic muzical, a stat sub semnul aspirației spre Bine și Frumos, itinerar ideal al existenței umane, efigie a învătăturii Torei.

Îmbinând tradiția cu modernismul, iudeitatea cu însușirea valorilor culturii românești și universale, Alfred Hoffman a ales, în bună filiație levitică, muzica drept obiect de studiu, absolvind Conservatorul „Ciprian Porumbescu” în 1954. Printre cei mai importanți dascăli ai săi s-au numărat Florica Musicescu și Cella Delavrancea. În calitate de redactor al emisiunilor muzicale (la Radiodifuziunea Română), de critic muzical la revistele „Muzica”, „Contemporanul”, „România literară”, la revista noastră, numită atunci „Revista Culturii Mozaic”, la ziarul „România liberă”, de colaborator al unor prestigioase publicații din străinătate, de cercetător științific (la Institutul de Istoria Artei al Academiei Române), de secretar muzical al Operei Române din București, de autor al lucrărilor

„Drumul operei” (două volume), „Domnul Croche antidiletant” (volum consacrat lui Debussy), Alfred Hoffman s-a dovedit a fi un sensibil talmaci al marilor creații muzicale, ca și al artei interpretative românești și universale. O preocupare specială a constituit-o, pentru muzicologul de excepție ce ne-a părăsit, tematica evreiască a unor opere muzicale și, desigur, contribuția unor compozitori și interpreți evrei la arta universală, despre care a scris în articole publicate în revista noastră și a conferențat în sala de festivități a C.E.B.

La ceremonia de înmormântare, care a avut loc vineri 5 mai a.c., la Cimitirul Evreiesc din Șos. Giurgiului, au venit spre a-i aduce un ultim omagiu personalități de seamă ale vieții muzicale românești, printre care Valentin Gheorghiu, Viniciu Moroianu, lector la Academia de Muzică din București, Anatol Vieru, Viorel Cosma, Ada Brumaru, Radu Paladi, Claudiu Negulescu, prof. Alexandru Leahu, șef de catedră la Academia de Muzică din București, Dan Mizrahy, Elena Zottoviceanu, Clemana Firca, Petre Codreanu, consultant de specialitate la Filarmoma „George Enescu”, Vasile Timiș, Marta Palade, Dumitru Avakian, prof. dr. ing. M. Blumenfeld, Luminița Constantinescu ș.a.

Obștea evreiască a fost reprezentată prin dnii av. Iulian Sorin, secretar general adjunct al F.C.E.R. și ing. Osy Lazăr, vicepreședinte al C.E.B.

Au rostit impresionante alocuțiuni dnii dr. Octavian Izăreanu Cosma, profesor universitar, vicepreședinte al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România, dr. Gheorghe Firca, muzicolog, director al Institutului de Istoria Artei al Academiei Române, criticul muzical Iosif Sava, redactor-șef la Televiziunea Română, prof. dr. Petru Elefterescu, rector al Academiei de Muzică din București și prof. dr. Grigore Constantinescu, președintele Fundației „Mihail Jora”.

Serviciul divin a fost oficiat de prim-cantorul Willy Harnik.

CALENDAR

● LA 21 IAR, ANUL TRECUT, S-A STINS DIN VIAȚĂ REGRETATUL ȘEF RABIN DR. MOSES ROSEN, PREȘEDINTELE FEDERAȚIEI COMUNITĂȚILOR EVREIEȘTI DIN ROMÂNIA.

● Cunoscutul artist fotograf Jan Parik s-a născut la 3 Iar 5696 (25 mai 1936), la Breslau. Și-a făcut studiile la Academia de Arte din Praga. A devenit cunoscut în întreaga lume prin volumul *Kafka. O viață la Praga*, pe care l-a publicat, împreună cu Hartmut Binder, în 1983. De mare succes s-au bucurat albumele *Sinai*, *Drumuri prin*

Țara Făgăduinței și *Evreii din Insula Djerba*.

● La 6 Iar 5746 (15 mai 1986), a încetat din viață, la vârsta de 85 de ani, scriitoarea și publicista Charlotte Beradt. După stabilirea în S.U.A. (a părăsit Germania natală cu puțin timp înaintea celui de-al doilea război mondial), a desfășurat o intensă activitate de traducătoare. Între altele, a tradus și din opera Hannei Arendt (despre care s-a scris în numărul 1 din martie 1995 al revistei noastre).

● La 4 Sivan 5753 (24 mai 1993), s-a deschis, la Sinagoga din Sofia, primul Muzeu Evreiesc din Bulgaria, țară în care mai trăiesc azi circa 5 000 de evrei.

S. WEINBERG și S. WOLF

și înmormântat în Cimitirul Evreiesc din Blaj. ORADEA. Balajti Elisabeta (84) - decedată și înmormântat în Cimitirul Evreiesc din Salonta; Roth Izidor (85); Rudolf Gheorghe (82); Simon Magda (76). PLOIEȘTI. Kupferberg Eleonora (85); Păslaru Silva (80); Reisenberg Marcu (82); Sternbach Ilie (70). TIMIȘOARA. Josef Heczkel (86); Molnar Berta (86); Pichl Otto (74); Paros Elisabeta (94); Rosenberg Elisabeta (74); Sabetay Matilda (85). TG-MUREȘ. Berman Tora (84); Bernard Alexandru (74). VASLUI. Săchter Matilda (83). VATRA DORNEI. Mehler Isaac; Blehner Leon.

Albrecht Baruh - fiu, împreună cu soția, Bernard și Irvin - nepoți și Davidovici Penina - fiică, împreună cu soțul, reamintesc, cu aceeași nemărginită durere, împlinirea, la 27 Iar 5765 (27 mai 1995), a 18 ani de la stingerea din viață a celui care a fost ALBRECHT HAIM - învățător, Botoșani-Iași.

Cu nemărginită durere, amintesc împlinirea unui an (25 Iar) de la decesul celei care a fost soție și mamă devotată, RESCH SIDY. Nu te vom uita niciodată!

Tony Balan - soție, Ida Albrecht - fiică, Baruh - ginere, Bernard și Irvin - nepoți, cu adâncă durere în suflet, anunță împlinirea, la 23 Iar 5765 (23 mai 1995), a trei ani de la decesul soțului și părintelui lor BALAN STRUL, Iași-Darabani. Îi vom păstra o vie amintire și-l vom regreta veșnic.

Pios omagiu la opt ani (3 Sivan 5755) de la dureroasă despărțire de omul deosebit, mereu prezent în inimile noastre, profesor SAMUEL SCHWARTZ - Botoșani. Fie-i memoria binecuvântată! Soția, familia, prietenii.

La 21 Sivan (19 iunie 1995), se împlinesc 7 ani de la decesul dragului, înțeleptului nostru sot, tată, bunic SIMON LAZĂR. Îi simțim tot mai mult lipsa. Veșnică amintire. Mina și copii.

Familia păstrează vie amintirea dragilor noștri HANA-ANUȚA LEIZER, MATILDA și BAZIL ROȘU, MARCEL LAZĂR, ing. SANDU TEODORU, așa cum au fost, buni, generoși, înțelepți. Veșnică amintire.

VIAȚA EVREIASCĂ ÎN UCRAINA, AZI

CONFERINȚE

În zilele de 25-26 aprilie a.c., s-au desfășurat la Kiev lucrările Conferinței organizațiilor și comunităților evreiești din Ucraina.

Invitată la lucrările acestei conferințe, Federația Comunităților Evreiești din România a fost reprezentată prin redactorul-șef al revistei noastre, care a avut astfel posibilitatea de a cunoaște unele aspecte ale organizării vieții evreiești din această țară, de care se leagă și numele marelui Șalom Alehem și în care a pulsat cândva o extraordinar de bogată viață religioasă și națională a fraților noștri evrei, dar în care au avut loc și pogromuri anti-evreiești în timpul țarismului, precum și oribilele masacre de la Babi Yar, Odessa și altele, în timpul celui de-al doilea război mondial.

În prezent, evreii rămași în Ucraina și-au refăcut comunitățile și au creat numeroase organizații obștești corespunzătoare cerințelor actuale ale vieții. Toate aceste organizații și comunități fac parte dintr-o asociație cu sediul la Kiev, recunoscută și sprijinită de organele de stat, care, de altfel, au și fost reprezentate la lucrările Conferinței și au adus salutul lor, promițând să acorde și în viitor Asociației tot sprijinul necesar.

Pentru informarea cititorilor noștri, prezentăm în continuare unele date sintetice privind componența și obiectivele Asociației organizațiilor și comunităților evreiești din Ucraina.

Înființată la 14 ianuarie 1991, Asociația are 215 organizații în 80 de orașe, dintre care 47 religioase, 17 de tineret, 16 comunități orașenești, 22 de organizații educative, 4 redacții de publicații, 85 de organizații culturale, 2 biblioteci independente, 3 teatre evreiești, două organizații evreiești de femei, patru asociații de foști deținuți în ghetouri și lagăre, două asociații de cadre didactice („Igd Amorum”), trei organizații orașenești ale Fondului de Întrajutorare, trei organizații sportive Macabi, cinci organizații de membri asociații.

Asociația face parte din Confederația organizațiilor evreiești „Vaad”, din Consiliul European al Comunităților Evreiești și din Congresul European Evreiesc.

Programele Asociației privesc următoarele aspecte:

- Sistemul centralizat de ajutor social, în colaborare cu „Joint”, Fondul Commings și

Uniunea Comunităților Religioase.

- Ajutorul material umanitar propriu.
- Centrul metodologic de educație, în colaborare cu Fondul „Rich”, „Joint”, Ministerul Educației din Ucraina și Israel, Societatea de Cultură Evreiască a Ucrainei.
- Facultatea de Iudaism a Universității „Solomon” și ajutorul pentru studenți.
- Pregătirea bacalaureaților prin Fondul Israelian de Cultură și Educație pentru Diaspora.

- „Naale 16” - pregătirea medie în Israel, în colaborare cu Fondul Israelian de Cultură și Educație pentru Diaspora și „Sohnut”.
- Grijă față de „Dreptii popoarelor”, incluzând și plata unor ajutoare pentru salvatorii evreilor în al doilea război mondial.
- Compensații pentru cei care au suferit prigoana fascistă, colaborând în acest scop cu „Fondul Împăcării și Înțelegerii Reciproce”.
- Culegere de date pentru „Yad Vashem”.
- Fixarea unor plăci memoriale și semne distinctive în locurile în care au fost îngropate victimele masacrelor din al doilea război mondial.

- Colaborare cu Centrul Israelian de Informații și Fondul Israelian de Cultură și Educație pentru Diaspora.
- Editarea publicației „Hadașot” („Noutăți”) pentru Ucraina, tirajul actual fiind de 12 100 de exemplare.
- Studiarea situației iudaismului din Ucraina, monitorizarea situației antisemitismului din țară și completarea arhivei cu date despre salvatorii evreilor.
- Lectoratul mobil „Istoria și cultura evreilor din Ucraina” și Conferința anuală de istorie și cultură.
- Editarea almanahului „Iehupeț” și bibliografia publicațiilor evreiești și neevreiești referitoare la tematica evreiască, precum și editarea Calendarului iudaic anual.
- Cunoașterea legislației Ucrainei pentru minorități și propuneri de amendamente, după caz.

- Editarea unui dicționar de proverbe în ivrit, idiş și ucraineană.
- Întocmirea evidenței specialiștilor în iudaism existenți în Ucraina.
- Pregătirea liderilor organizațiilor evreiești în colaborare cu Agenția Evreiască („Sohnut”), cu Organizația „Joint” și cu Ministerul Culturii din Ucraina.

- Stabilirea programului turneele teatrale și de estradă „Kinor”, împreună cu Asociațiile culturale din Ucraina.
- Programul de sprijinire a organizațiilor evreiești („Ezra” - „Ajutorul”).
- Programul pentru tineret (tabere de odihnă, excursii, conferințe, publicații pentru tineri, video-programe și pregătirea educatorilor pentru tabere de tineret).
- Proiectul „Sinagoga Ucrainei”, cu sprijinul Asociației Comunităților Evreiești Religioase din Ucraina și al instituțiilor corespunzătoare din Israel.
- Acțiuni pentru retrocedarea către comunități a clădirilor și a altor bunuri (în colaborare cu Congresul Mondial Evreiesc).
- S-a constituit și un Comitet de repatriere în Israel a evreilor ucraineni care doresc aceasta și s-a pus la dispoziția acestora un corp de 65 de consultanți în 45 de orașe ale Ucrainei.

Consemnând toate aceste acțiuni existente și de perspectivă, constatăm că viața evreiască și-a reluat cursul normal, există sinagogi și cursuri de Talmud Tora și se preconizează crearea unor noi forme de educație iudaică, în special pentru tineret.

Este un fenomen îmbucurător, ce privește o comunitate despre care s-a crezut la un moment dat că este pe cale de a se stinge. Realitatea infirmă pronosticurile pesimiste.

Red.

Manifestări ale prieteniei româno-israeliene

Se vor împlini în curând patru ani de când a luat ființă la Craiova, din inițiativa unui grup de intelectuali evrei și români, filiala Asociației Culturale de Prietenie România-Israel.

În ce privește filiala craioveană, se pare că s-a născut într-un ceas bun. În cei patru ani, ecurile activității sale au apărut frecvent în presa română și israeliană, la radio și televiziune, în luările de poziție ale oamenilor de cultură și diplomaților, demnitarilor locali și oaspeților israelieni. Fie că a fost vorba de conferințe sau dezbateri, expoziții sau concerte, simpozioane și sesiuni de comunicări, reportieri, cronicarii consemnau neabătut pasiunea, interesul concetățenilor noștri pentru realitățile din Țara Sfântă. Așa se explică faptul că, în ciuda dificultăților financiare, numeroși craioveni au reușit să viziteze Israelul: scriitori, ziariști, clerici, oameni de afaceri, studenți. Ei au relatat în cadrul reuniunilor filialei despre bogatele și trainicele impresii dobândite. Dar n-a fost vorba numai de vizite individuale: o importantă delegație de universitari și specialiști în agricultură, condusă de rectorul Universității din Craiova, a făcut o utilă vizită de documentare în Israel, de curând s-a întors un grup de întreprinzători din Oltenia, care au studiat la fața locului posibilitatea unor cooperări în domeniul comerțului și micilor producții, iar membrii renumitei trupe a Teatrului Național din Craiova, cunoscând bine marile metropole ale lumii și cele mai mari centre teatrale de pe toate meridianele, nu uită participarea lor la importantul Festival teatral „Israel” de la Ierusalim.

Pe de altă parte, acest rodnic schimb de vizitatori a fost onorat și de partenerii noștri: Craiova a primit, cu câțiva timp în urmă, o importantă delegație de scriitori israelieni de limbă română; iubitorii de artă s-au întâlnit cu un tânăr solist instrumentist și cu un experimentat regizor; publicul craiovean a vizitat o expoziție de artă fotografică și alta de arhitectură din Israel; oameni de afaceri sondează posibilități de cooperare economică, iar diplomații cu rang înalt de la Ambasada Statului Israel în țara noastră sunt oaspeți frecvenți și doriți la Craiova.

Această bogată activitate nu a întârziat să-și arate roadele; ne-am dat seama că prima etapă, cea de informare generală despre realitățile israeliene, se apropie de sfârșit, că este nevoie o diversificare și aprofundare a activității. Ca urmare, am luat ființă filiala Oltenia a Camerei de Comerț și Industrie România-Israel, care se ocupă de problemele economice, Clubul „Tnuat Alia”, unde tinerii evrei și neevrei studiază limba ebraică modernă, vizionează filme israeliene, marchează

sărbătorile tradiționale evreiești, participă la călătorii documentare în Israel și Fundația Israelito-Română „Lumina”, o instituție originală, cu obiective importante, despre care ne propunem să scriem într-un alt număr al revistei.

Astăzi dorim să relatăm despre recenta manifestare de colaborare româno-israeliană desfășurată aici, care ilustrează concludent abordarea mai profundă, mai pragmatică a problemelor concurenței. După unele convorbiri preliminare, filiala Oltenia a Camerei de Comerț și Industrie România-Israel, Universitatea din Craiova, Consiliul județean Dolj și Direcția generală pentru agricultură și alimentație a județului au transmis Ambasadei Israelului invitația ca un grup de specialiști în agricultură israelieni să viziteze județul Dolj, zona agricolă a Olteniei, să se documenteze asupra situației unităților agricole în perioada de tranziție și să facă propuneri în vederea participării părții israeliene la restructurarea, la dezvoltarea unor unități agricole. Excelența Sa dl ambasador Avshalom Megiddon a susținut propunerea noastră, a transmis-o forurilor guvernamentale israeliene, care au acceptat-o și astfel acțiunea a demarat. La începutul lunii noiembrie 1994, au sosit la Craiova d-nii Iacob Spechter, Leon Aharonovich și Haim Hupert, experți ai Departamentului de Cooperare Internațională de pe lângă Ministerul de Externe și al Agriculturii din Israel. Ei s-au integrat de la început în programul manifestării „Zilele agricole româno-israeliene - Dolj, noiembrie 1994”, care a cuprins vizite, întâlniri la stațiuni de cercetare și producție agricolă, la societăți comerciale cu profil agricol etc. Au avut loc câteva consfătuiri cu specialiștii, iar în încheierea acțiunii, o dezbateri la Craiova, la care au participat dl ambasador Avshalom Megiddon și dl ministru al agriculturii și alimentației, Valeriu Tabără. În curând, la Craiova va avea loc semnarea unui acord de cooperare în domeniul agriculturii între Israel și România și a unor convenții de parteneriat pentru zona Doljului.

La plecarea din țară, prietenii noștri israelieni și-au exprimat satisfacția de a fi avut ocazia să cunoască realitățile dintr-o zonă agricolă a României și să contribuie la conturarea unui program care va intensifica cooperarea bilaterală în acest domeniu. La rândul nostru, toți cei ce i-am cunoscut în această perioadă am rămas cu imaginea unor specialiști de clasă, cu o bogată și multilaterală experiență, care s-au dovedit a fi, totodată, oameni deschiși, apropiați, dornici de comunicare, de relații interumane calde, firești.

A. ZIMBLER

TOLERANȚĂ ȘI INTOLERANȚĂ

Urmare din pag. 1

de lângă tine, cum trebuie să ascuți părțile celuilalt, cum trebuie să privești în oglindă ca să vezi și să accepți ce este rău în tine numai și numai cu scopul de a corecta, de a fi util.

Așa înțeleg eu ceea ce, în terminologia modernă, se cheamă campanie și, în special, campanie pentru creșterea toleranței.

Dacă, în ce privește definiția toleranței, aș avea nevoie parcă de un alt termen, sunt total de acord cu cei care combat **intoleranța** și îmi asum definiția de la care pleacă ei.

Este nevoie să combatem intoleranța.

Și, dacă veți privi la ultimele trei zile din existența dumneavoastră, veți găsi, cu siguranță, gesturi de intoleranță care vi s-au adresat sau pe care le-ați comis chiar dumneavoastră.

Ideea de a institui un an al luptei pentru toleranță, împotriva xenofobiei, șovinismului, rasismului și antisemitismului este, în percepția mea, ideea de a ne propune să ne privim în oglindă ca indivizi și ca membri ai unei comunități pentru a studia felul în care ne comportăm cu noi și cu ceilalți, pentru a îndrepta cât mai este vreme, pentru a vindeca înainte de a fi prea târziu.

Poate mai mult sau la fel de mult ca și ceilalți, noi, evreii, salutăm un asemenea demers, pentru că am plătit prea scump clipele de orbie, clipele în care rațiunea a fost pusă

între paranteze. O lume care are curajul să se privească astfel în oglindă este o lume în care poți să ai încredere și pentru care merită sigur să te străduiești.

Federația Comunităților Evreiești din România salută cu interes inițiativa de a declara anul 1995 Anul Toleranței, al luptei împotriva rasismului, xenofobiei și antisemitismului.

Credem că programul va constitui o contribuție reală la instaurarea unui climat favorabil dezvoltării libere a fiecărui individ și creației spirituale în folosul omului.

Avem astfel dreptul să sperăm la șanse autentice pentru toate statele, pentru toate popoarele, la o securitate socială mai mare pentru toți cetățenii lumii, la un acces mai larg la educație și informație pentru grupuri mari de oameni.

Desigur, semnificația acestui demers este cu atât mai deosebită în acest an 1995, când comemorăm 50 de ani de la încheierea celui de-al doilea război mondial, de la oprirea funcționării industriei morții în lagărele de la Auschwitz, Birkenau, Dachau și altele, unde au pierit, în chinuri fizice și psihice, milioane de oameni; 90% dintre victime „păcătuiau” prin aceea că erau evrei.

Comemorarea din acest an ce le-a fost dedicată și la care au participat mulți dintre responsabili globului ne-a dat dreptul să sperăm că, niciodată, nicăieri, așa ceva nu va mai fi cu putință.

MERIDIANE • העולם ומלואו • MERIDIANE

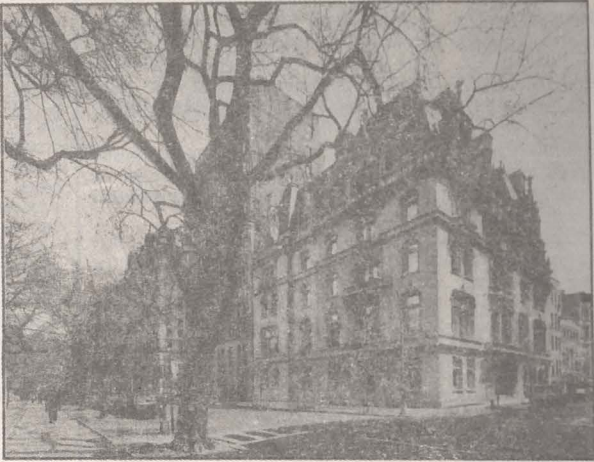
Un muzeu evreiesc universal la New York

După doi ani și jumătate de pregătiri, Muzeul Evreiesc din New York și-a redeschis de curând porțile. 2 000 m² de spațiu expozițional, un auditorium cu 252 de locuri, un centru de educație pentru tineret, două etaje pentru expoziții permanente: această instituție evreiască, care primește 150 000 de vizitatori pe an, se dorește deschisă tuturor.

Creată în 1904, abia în 1947 și-a aflat un spațiu adecvat, într-o clădire particulară în stil gotic oferită de dna Frieda Warburg, la moartea soțului ei, colecționar de artă, filantrop și membru al elitei new-yorkeze iudeo-germane.

În 1963, i-a fost adăugată o aripă nouă, dar spațiul rămânea insuficient. Arhitectul carea renovat edificiul a considerat mai convenabil să se extindă clădirea decât să se construiască alta nouă, căci era vorba de un edificiu legat de multe decenii din istoria evreiască a New York-ului.

După aceste lucrări, care au costat 36 de milioane de dolari, suprafața muzeului a crescut de la 4 700 la 7 400 m², cuprinzând măturii din perioada biblică până în timpurile moderne. Intitulată: „Cultură și continuitate: drumul evreiesc”, această expoziție prezintă un număr important de obiecte de artă, opere antice și de ceremonial (printre cele 27 000 de piese pe care le posedă muzeul), dispuse în patru secțiuni: „Crearea unei identități”, care descrie evoluția evreilor ca popor, cu obiceiuri rituale și instituții distincte; „Interpretarea unei tradiții”, explorând vitalitatea și diversitatea vieții evreiești în Diaspora; „Confruntarea cu modernitatea”, prilej de a reflecta modificările și reînnoirile identității evreiești în contextul modernității; și, în sfârșit,

„Realizarea unui viitor”, care îl aduce pe vizitator în prezent și-l invită la cunoașterea problemelor contemporane privind identitatea evreiască. Alte spații explorează cultura așkenază și sefardă, sau, din nou, Holocaustul.

Pentru directoarea muzeului, dna Joan Rosenbaum, această expoziție ridică la cel mai înalt grad misiunea educativă a muzeului: „Noi trudim din greu pentru a ne asigura că vizitatorii vor înțelege istoria artei sau contextul istoric al operelor, ca și legătura lor cu cultura evreiască”, spune ea, înainte de a sublinia că „poporul evreu se simte foarte mulțumit de a-și clama identitatea sa evreiască, dar sunt din ce în ce mai puțini oameni - evrei și neevrei - care știu ce înseamnă să fii evreu”. Ea a dorit deci ca expoziția permanentă să răspundă la următoarea problemă: „Cum se explică faptul că evreii au supraviețuit un timp atât de îndelungat?”. „Răspunsul, sugerează ea, este capacitatea de schimbare și adaptare rapidă la evenimentele interne și externe. Acest popor dispersat în lume este totuși unit în comunitate prin principiile iudaismului și ale memoriei colective”.

Dna Rosenbaum insistă asupra faptului că muzeul este „deschis

tuturor”. Artă nu este și ea universală? În anii '50 și '60 chiar, Muzeul Evreiesc a organizat o expoziție a artiștilor americani avangardiști. Apoi, la începutul anilor '70, s-a hotărât să se revină la un program mai centrat pe un conținut explicit evreiesc. Astăzi, muzeul îmbină cele două puncte de vedere. „Noi înșine creăm într-un fel de interacțiune cu alții și cred că arta și obiectele create de o cultură sunt întotdeauna rezultatul acestei interacțiuni. Atunci când Muzeul Evreiesc prezintă cultura evreiască, el atinge, de asemenea, istoria mondială, supraviețuirea și identitatea culturală”. Recent, muzeul a achiziționat peste 100 de opere celebre, dintre care unele de Marc Chagall, Jules Pascin, Elie Nadelman, Max Liebermann, Andy Warhol și Chaim Soutine.

Muzeul Evreiesc din New York explorează supraviețuirea și creativitatea unui popor. Cu colecțiile sale unice, el pune în evidență experiența, identitatea și cultura evreiască și poate fi o sursă de inspirație și de educație pentru fiecare, în același spirit ca și Muzeul Holocaustului de la Washington și Centrul „Simon Wiesenthal” de la Los Angeles.

S. BENJAMIN
(Din „Tribune Juive”)

„CORA FOUNTAIN”, O SCULPTURĂ ÎN MARMURĂ LĂNGĂ CAESAREA

O fântână creată de cunoscutul sculptor vienez prof. Hans Muhr a fost dezvelită, în prezența artistului, în Parcul Jabotinsky al Fondului Național Evreiesc, la Shuni, lângă Caesarea.

Impresionanta lucrare, oferită în dar de omul de afaceri austriac Leo Gottfried și de soția sa, Cora, este construită din marmură austriacă roz. Capodopera, amplasată între Piața Centrală a „Dedicației” și un monument ridicat în amintirea mișcării clandestine „Irgun Zva'i Leumi (Etzel)”, Organizația militară națională”, care a activat pentru apărarea Țării evreiesc, înaintea reînțelegerii statului, întregeste de minune această ambianță.

Shlomo Ariav, fostul vicepreședinte al Fondului Național Evreiesc, a felicitat familia Gottfried, amintind: „Cora și Leo voiau de mult să împodobească acest loc frumos cu o podoabă unică în felul ei, demonstrând dragostea pentru Israel și contribuind la sublinierea atracțiilor

parcului, ca important centru turistic și cultural al țării”.

Dr. Herbert Kroll, ambasadorul Austriei în Israel, a declarat că Statul Evreu a arătat lumii cum apa putre poate fi adunată cu succes și folosită la fertilizarea deșertului. „Fie că această minunată fântână să fie un simbol al înfloritoarelor relații dintre țările noastre”. După dezvelirea solemnă a lucrării, de către doamna Gottfried și nepoții renumitului bătrân de stat Zeev Jabotinsky, a la cuvântul M. Rivlin, președintele mondial al Fondului, exprimându-se speranța că Parcul Jabotinsky putea contribui la existența unui Israel mai frumos, mai sigur și care să se bucure de mai multă pace.

Leo Gottfried a mulțumit tuturor celor prezenți pentru participarea exprimându-și recunoștința față de artist și de autoritățile care și-au dat concursul la acest act cultural și civic.

(Din „Die Gemeinde”)

O comoară de documente

Arhivele cu documente iudaice rămase în Vilnius, unde a fost înființată în 1925 organizația YIVO, au dispărut în timpul „războiului rece”. Aceste măturii au fost descoperite acum trei ani, mototolite în lazi aflate în subsolul bisericii catolice, care fusese transformată în Centrul lituanian al arhivelor. În prezent, fiecare pagină este aranjată în placi, numerotată și stampilată. Lituanienii consideră aceste documente drept patrimoniu național și refuză să le returneze instituției YIVO. După negocieri, arhiva lituaniană a expediat 35 de cutii de documente din totalul de 200, urmând ca după restituirile acestora să expedieze altele. Aceste documente au fost studiate la New York de către arhiviștii din cadrul secției „Evreii din estul Europei” al Institutului YIVO de Studii Iudaice.

Încă din primele zile de cercetare, au avut surpriza de a găsi o scrisoare a lui Albert Einstein, un poster din 1921 de la premiera din Vilna a piesei „Dibuk”, un tichet roz din 1937 pentru secția feminină a Marii Sinagogi din Vilna etc. S-au primit 50 000 de astfel de documente, atestând viața evreiască și cultura din estul Europei înainte de Holocaustul. Documentele se cataloghează și se microfillează. Există, de asemenea, timbre evreiești și poloneze. În timpul ocupației naziste, o parte din aceste documente au fost ascunse, fiind astfel salvate.

Cercetătorii de la YIVO, care au împlinit anul trecut 130 ani de la înființare, apreciază că această comoară de documente reflectă multiple aspecte ale unei lumi dispărute.

ORGANIZAȚIA „MIZRAHI” - 90

Anul acesta, Organizația „Mizrahi” marchează un moment de bilanț al activității sale prin sărbătorirea a 90 de ani de la înființare, piatră de hotar în istoria sa, dacă ne gândim la începuturile grele ale existenței organizației.

Mișcarea „Mizrahi” a fost fondată aproape concomitent cu mișcarea sionistă, stimulând - prin strădanile ei - Aliaua pentru reconstrucția Statului Israel.

Ca răspuns al chemării la reînvierea căminului evreiesc, Rabinii Isaac Reines, Samuel Mohilever și Meir Berlin au înființat împreună organizația ce s-a numit „Mizrahi”, un acronim pentru „Mecaz Ruhani” - centru spiritual. Mișcarea și-a luat drept motto fraza: „Țara lui Israel, pentru poporul lui Israel, potrivit Torei lui Israel”.

În scurt timp, ideile promovate de organizație s-au răspândit în întreaga lume evreiască. După primul război mondial, mișcarea „Mizrahi” și-a mutat centrul din Rusia în Ierusalim.

De la bun început, spiritul iudaic al organizației s-a afirmat puternic în

cadrul mișcării sioniste. Ea a considerat renașterea comunității evreiești în Eretz Israel ca o treaptă majoră către reînvierea conștiinței naționale a poporului evreu.

Din acest motiv, trebuia realizată legătura între poporul evreu, Țara lui Israel și Tora. Organizația a creat o bază solidă pentru educația național-religioasă în Statul Evreu, mândria Israelului modern.

Cei 90 de ani de Tora-sionism au fost ani de reînviere a statului și a națiunii. Au fost ani în care visul sionist a devenit realitate și Țara lui Israel s-a constituit în cămin pentru poporul evreu de pretutindeni.

În Organizația „Mizrahi” sunt incluse kibutzuri religioase care au împlinit 60 de ani de participare la reconstrucția Țării Sfinte, precum și numeroase moșavuri.

Organizația „Mizrahi” poate fi mândră de cei 90 de ani de muncă rodnică, eforturile sale concretizându-se în direcția creării mișcărilor de tineret „Bnei Akiva” și „Tinerii muncitori religioși”. În cadrul acestor organizații, au fost educați mii de tineri și tinere, îndemnați să-și

trăiască viața conform principiilor Torei și, în același timp, să-și asume responsabilitatea de a-și sluji poporul și a-și apăra patria.

O nouă generație a crescut - o generație care îmbină Tora cu știința, cu studiul și cu serviciul militar, formând lideri evrei receptivi la cerințele societății evreiești moderne și tradiționale

Turiștii vizitează fostul ghetou al Cracoviei

În Cracovia, pe terenul unde s-a realizat filmul „Lista lui Schindler”, cu o taxă de aproximativ 8 dolari, se poate participa la un tur de două ore, care cuprinde și împrejurimile în care au fost salvați 1 100 de evrei de către Oskar Schindler.

Turul a fost organizat din aprilie

1994, deoarece foarte mulți turiști doreau să vadă ghetoul. Întrucât adevăratul ghetou era înconjurat de clădiri din 10 etaje, construite după război, Spielberg a folosit la realizarea filmului fotografii vechi și a realizat un duplicat al lagărului.

Aproximativ 1 100 de oameni au participat la turul având șapte opriri: pe jos și cu microbuzul. Programul de vizitare include opriri la fabrica lui Schindler, unde în prezent este o fabrică de produse electronice și la colina Lasota, locul în care Schindler privea cum soldații evacuai evreii din ghetou. Cei mai exigenți turiști pot vizita locurile cu ajutorul unui ghid recent tipărit.

S-a constatat că cei mai interesați au fost turiștii americani și germani, în special cei tineri.

Polonezii nu sunt prea interesați de acest tur, pe de o parte, pentru că mulți polonezi neexistenți au fost, de asemenea, exterminați, iar pe de altă parte, pentru că au fost saturați cu filme și scene din istoria celui de-al doilea război mondial.

DAN FESPERMAN

JEWISH REALITY

REJOICING ON ISRAELI INDEPENDENCE DAY

The Message of The President of Romania

HIS EXCELLENCY MR. EZER WEIZMAN
President of the State of Israel

It is a great pleasure for me to extend to you my congratulations and best wishes on the occasion of the anniversary of the National Day of the State of Israel.

I take this opportunity to convey to you my desire to further develop the good relations happily existing between our countries to the mutual benefit of the Romanian and Israeli people.

Accept Your Excellency the assurances of my highest consideration.

ION ILIESCU
President of Romania

AT THE CHORAL TEMPLE

The Bucharest Choral Temple was packed on Thursday, May 4, as congregants turned out in droves to celebrate the 47th anniversary of Israel's Independence Day. Leaders of the organizing institutions - the Federation of Jewish Communities in Romania and the Bucharest Community - attended the Yom Haatzmaut ceremony that took place in the presence of Mr. Avshalom Megiddon, the Israeli ambassador to Romania, of Mr. Jacob Barashi, Embassy counsellor, and Mrs. Barashi, of Mrs. Mara Coen, representative of the Joint organization, and of the Mrs. Tova Bin Nun, director of the Sohnut subsidiary in Bucharest. Also attending were Romanian legislators, representatives of various denominations and national minorities, men of culture, and journalists.

First hazzan Willy Harnik opened the meeting by a prayer in memory of the heroes who had died in battle for the creation of an independent State of Israel. The Choral Temple Choir, conducted by Roger Avramescu, chanted religious melodies. Two Israeli youngsters, David Valeanu and Fredy Isaac, lit candles in remembrance of the fighters.

Standing before the open Aron Kodesh, the cantor recited a thanksgiving prayer to the Lord for his allowing that the state of Israel be resurrected. The choir echoed with chants of gratitude, while beaders from the Choral Temple and the "Faith" Temple blew the Shofar.

Then the Choral Temple officiant recited a prayer in Hebrew and Romanian for the prosperity of Romania and Israel.

"We are marking today the 47th anniversary of the proclamation of the independent State of Israel," Ambassador Megiddon said. "As usual, the festivity is prefaced by a day of mourning. We commemorated yesterday those who had been killed in the struggle for independence. Right away comes the celebration. It is a sequence typical of us, Israelis, that Holocaust Day and the memorial to Israeli heroes should pave the way to holiday and make it possible. The blood, so much of it, of our brightest young people was shed for the defense of the nascent state. Some of those youths had just been rescued from the Holocaust inferno. No sooner had they come off the boats that fetched them home than they rushed into battle."

"The State of Israel was created so there should never be another Holocaust and Jews should have a homeland where they can be safe."

"Since the War of Independence, 18,220 soldiers have died for the homeland. Liberty came at a high price. Now Israel is a strong state inhabited by more than 4.5 million Jews out of a total 5.5 million."

"The doors of Israel are open wide to absorb many more millions of Jews still living in the Diaspora. By signing a treaty with Jordan, Israel has succeeded in expanding peace around itself. However, there are yet hurdles and difficulties in our negotiations with the Palestinians, as well as in those with Syria and Lebanon."

"Our enemies are the enemies of Peace. They are violent Islamic fundamentalists, ruthless terrorists with no respect for human life. Their acts of terrorism have taken a great toll, but they have not intimidated us, they have not halted us on our road to Peace and to security for Israel."

"Now let me say a few words about the ties between Israel and Romania, two countries friendly and loyal to each other, and animated by a mutual trust. Efforts have been made to boost bilateral co-operation in the economy and other various fields. There have been good results, but more and better things can be achieved. I am sure that the relations between our countries will increasingly expand, fostering economic efficiency and social progress in both of them."

"This year as usual on the 5th of Iyar we are commemorating the restoration of an independent State of Israel, Yom Haatzmaut," said Osy Lazar, vice president of the Bucharest Community, addressing the Corale audience. "We have all listened to the Shofar, the harbinger of a new time."

"We remembered yesterday, May 3, the martyrs of the Jewish people who died in combat for the freedom of the state, and those who died in combat for the past 47 years in order to preserve this freedom..."

"We also memorialized on this occasion the brave Jewish soldiers whose names are engraved outside, and who, alongside the Romanian heroes, struggled for the Romanian independence. We will pay them eternal tribute in our hearts..."

"For thousands of years, part of the Jewish people lived in the Diaspora, but they never lost hope and prayed for their return to Eretz Yisrael."

"Dispersed in every corner of the world, the Jews have served with dedication the countries where they found a shelter, making a valuable contribution to the well-being of the peoples whom they lived among. But never ever have they forgotten the appeal, 'Lech Lecha,' that has constantly reminded them that there is somewhere in this world a land of Israel where they shall no longer depend on either the charity or hate of others. [...] God has allowed that many Romanian Jews, about 400,000, be spared from Holocaust and go to Eretz Yisrael joining their efforts for the reconstruction of the homeland. [...] Romania and the Romanians have not only got 400,000 friends in Israel, but they've got many more people there who will always stand up for them. It cannot be forgotten that the Romanians were once the only people in Eastern Europe who did not break their diplomatic, economic and sentimental ties with the Jewish people in Eretz Yisrael."

As the speeches came to an end, the youth and Talmud Torah choirs broke into yet more songs that struck a deep chord, moving the audience and creating the highly emotional and spiritual communion that is typical of all such moments of collective rejoicing. Beloved tunes, such as "Eli, Eli" ("Lord, Lord"), "Yisrael, todah rabah" ("Israel, thank you for existing and bringing us happiness"), a song by Henri Malineanu with Romanian lyrics by Aurel Storin and Hebrew lyrics by Haim Riemer, that won last year an award in Israel, "Uvnei otah" ("O Lord, rebuild Jerusalem"), "Hod isham" ("Songs of joy and voices of the bride and groom will yet again be heard on the streets of Jerusalem and in the mountains of Judea"), "Yerushalaim shel zahav" ("Golden Jerusalem") and others, earned hearty acclaims from the audience.

Artists Slain in the Holocaust

"LIGHT AND SPIRIT", an exhibition that brought together works by Transylvanian painters who were killed in the Holocaust, was inaugurated April 27 at the Bucharest Museum of Art Collections. Aside from the host institution, the organizers included the National Arts Museum in Bucharest and

the Crish Land Museum in Oradea.

Many prominent artists, men of culture, journalists and a numerous audience took part in the event.

The Federation of Jewish Communities in Romania was represented by Att. Iulian Sorin, assistant general secretary.

JOSHUA GREENE and the Religious Music

An out-of-the-common artistic event made "full house" at the festivity hall on Popa Soare Street, in the afternoon of Sunday April the 9th. "Out-of-the-common" from practically all points of view: 1 - timing, 2 - contents, and 3 - protagonists.

1. Accustomed for many years with Sunday morning conferences, the public got out of "routine" without hesitation, giving the event priority.

2. The contents: "Traditional cantoral songs performed on Rosh Hashana and Yom Kippur holidays".

3. Last but not least: The protagonists. I think I'm not at all mistaken by starting with point number 3, reversing the order suggested above and by so doing, accounting for the overcrowded hall (point nr. 1).

The soloist of the evening was baritone Valentin Vasiliu, from the Romanian National Opera, well known and appreciated by Bucharest opera-goers, both for his stage-performances and his repeated appearances on radio & TV.

Accompanist, lecturer and author of piano arrangements: Dr. Joshua Greene, resident representative in Romania of the International Monetary Fund! - And finally, point nr.2: Traditional songs, sung in Hebrew!

It is well known that on Purim the mere masking transforms every participant in somebody else, in another character. Well, Purim has gone by, and Sunday's event was not part of it. And still...

As Iosif Sava pointed out in his introductory speech (another absolute first night, the well known musicologist coming to the Jewish community to introduce the performers of the cultural-artistic event!), Dr. Greene, a noted economist, is a complex personality who despite his job full of responsibility in which he shows so much professional competence, finds time (or even invents it if he cannot find it) for music.

A gifted musician, endowed with "absolute hearing" and a prodigious musical memory, innate qualities strengthened by a solid musical training, a fine expert in the science of musical harmony, an excellent first-sight reader, owner of a subtle pianistic "touché", to which he adds an extraordinary interpretative intelligence that makes him fit to mount at any time on the concert podium. I have heard and appreciated him in this position on several occasions, among which I mention an "ever green" evening (making again a tandem with baritone Vasiliu) at the American Cultural Center in Bucharest, as well as in a recital at a "musical evening" on the Romanian Television held last January, occasion on which, besides accompanying Mr. Vasiliu in some famous songs from American musicals, he appeared as soloist of Chopin's famous waltz "Les adieux". I have also had less formal (but happy!) opportunities to watch him performing well known works of the piano literature (Schubert, Debussy, Chopin, a.s.o.), or just "prima vista" reading, or simply transposing whole songs with a facility to be envied by professionals... Returning to the "Cantoral songs" presented on April 9th, I'd emphasize the research work done by the lecturer (J.G.) in order to structure

this programme. This work included a permanent parallel presentation of the respective songs in both Conservative synagogues and reformed ones, highlighting the alternative in the latter ones by the utilization of the melodies in a rather "stage-like" form, sometimes closer to the Italian opera of the 19th century, I dare say, a manner so often "attacked" by local composer A. L. Ivela. All of the songs presented had been arranged by Dr. Greene for baritone & piano in the most professional way.

It must be underlined that, besides the high artistic level in which the melodies were performed, one was permanently aware of the exhaustive preparatory work done. The impeccable Hebrew pronunciation, as well as the interior warmth and expressivity of the phrasing shown by the soloist, contributed not only to rendering, but to convincing, a quality so precious for an interpreter. Again praise is due to Mr. Greene as a corepiti-pianist, besides his other musical qualities mentioned above (researcher, arranger, soloist and accompanist). In one word: a MUSICIAN.

The success of the concert was according to the performance offered by these wonderful interpreters who, after prolonged and well deserved applause, offered an "encore" of the same elevated facture.

I cannot end these lines without concluding that the performance of Sunday, April 9th 1995 was for us, those present in the concert hall, also a lesson. Not necessarily a lesson of synagogal music, but a lesson with a more distant aim, I dare say. A lesson that a Jew from a distant country (in this case the U.S.), beyond his own will taught us. I dare qualify it a biting lesson. Let me explain: Someone has come from overseas to let us know **what** and **how** are being sung in his homeland some Jewish traditional melodies on certain occasions, and more than that, everyone of them, in two different versions. BUT WE? What about us?... I let my memories fly back, and have in front of my eyes "CAL GRANDE", the big Spanish Synagogue, in which I became Bar-Mitzvah... and ask myself: Not in the United States of America, not overseas, but at least here, in Romania, in the very country where our foregoers were born, lived and died, in the country in which Ivela composed hundreds of synagogal melodies, where an organist and conductor of Joseph Rosenstock's fame, or a baritone of the stature of Alberto della Pergola, or his son, tenor Lucian Nanu, played and sang them during years or even generations, does anyone still remember these synagogal melodies? Does anyone sing them any longer? Could anyone at least hum them? So, how could ever any one of us be able to present them to Jews living in other countries?

...And for having inspired me these rhetorical questions, and for the involuntary lesson that he gave us, as well as for the unforgettable April afternoon, a sincere and warm THANK YOU, DR. GREENE!

DAN MIZRAHY

מברק ברכה

בהזדמנות חגיגת יום העצמאות של מדינת ישראל, נשיא רומניה, מר יון איליאסקו שלח לנשיא עזר ווייצמן מברק ברכה עם התוכן דלקמן:

"נעים לי מאוד לברך אתכם ולשלוח לכם את מיטב ברכותי לרגל יום העצמאות של מדינת ישראל.

אני משתמש בהזדמנות זו כדי להבטח לכם את רצונו לפתח גם להבא את יחסיו הטובים שקיימים בין מדינותינו לטובת ההדדית של העם הרומני והעם הישראלי.

יון איליאסקו
נשיא רומניה

פרשת במדבר

צבא ישראל

מבן עשרים שנה ומעלה כל-יצא צבא
בישראל תפקידו אתם לצבאתם אתם
(במדבר א, ג):
ואהרן:

צבא סדר

בספר "במדבר" מתארים רב מעשיהם של בני ישראל במדבר. בפרשה הראשונה מספר על ראשית ארגונם של שבטי ישראל בארגון צבאי, שמותיהם של ראשי השבטים, סדר חנייתם ומסעם של המחנות על דגליהם ועוד.

הספר מתחיל במפקד השבטים הגדול שנערך על ידי משה ואהרן. משה רבנו מקבל צו לארגן את כל בני ישראל, מבני עשרים שנה ומעלה, כצבא סדר. מוקמים ארבעה מחנות, שלשה שבטים בכל אחד מהם, וכל שבט על דגלו, סמליו ומקומו. לכל מחנה סדר קבוע לחניה ונסיעה.

קשה להאמין כי אכן דבר כזה קרה לפני למעלה משלושת אלפים שנה.

השנה הראשונה לקיומו של ישראל כעם עומדת בסימן של יציאת-מצרים ומעמד הר-סיני, כלומר יציאה מן הגלות ומפן-תורה. עתה באה העת להקים לעם הזה צבא, הוא צבא ישראל, ובאחד לחדש ניסן, בראשית השנה השנייה לחרות ישראל, מוקם צבא-עם. היצעה השעה לערף סדר ומשטר, לנסע במחנות מסדרים, איש על מחנהו ואיש על דגלו.

שהרי עכשו לאחר שנתנה תורה לעם, ולבד מעצם ההנהגה של יציאה מעבדות לחרות, יודעים בני העם גם את מטרותם החיוביות - צריך העם להקשר עצמו להלחם את מלחמותיו, מלחמות אשר יעשו לא ביד מתנדבים ובנחרים בלבד, כי אם על ידי כל בני-ישראל.

קרוב לודאי שזאת הפעם הראשונה בתולדות האנושות שמוקם צבא העם כלו. לא צבא של עבדים, לא צבא של שכירים. אף לא צבא של מתנדבים או של חילים מקצועיים, כי אם צבא עם שלם: העם כלו, מיל עשרים ועד ששים שנה, חיב בשרות צבאי.

(מתוך ספרו של שמחה רז "שיח אגדה")

המציאות היהודית

כתבת של ועד הקהילות היהודיות ברומניה
בי"ה ט"ז אייר ב' סיון תשנ"ה ..... מס' 4 (804)

חגיגת יום העצמאות של מדינת ישראל בבוקרשט

חמישי ה-4 במאי ש.ז. התקיימה, בבית הכנסת הכנרלי בבוקרשט, חגיגת ה-47 של העצמאות של מדינת ישראל, תחת חסות הפדציצה ושל קהילת יהודי בוקרשט. חזים נבבדים כבדו את הטקס: כבוד שגריר מדינת ישראל - מר אבשלום מגידון, מר באותה שגרירות - מר יעקב ברשי ורעיתו, הגברת ימארה כהן - מטעם הגיונט, מר טובה בין נון - מנכ"ל סניף רומניה של הסוכנות היהודית, נציגי הפרלמנט הרומני, נציגים ונציגי הטלוויזיה וכו'.

הטקס החל בתפילה לזכר גבורי ישראל שנשפו בקרב למען עצמאות מדינת ישראל. מר מקהלת בית - הכנסת הכורלי (מנצח רוזר אברמסקו) שרו שירים המותאמים לזמנו צעירים ישראלים הדליקו נרות לזכר הגבורים שנפלו בקרב. מר ווילי הארניק שר תפילת הודיה בעד עצמאות מדינת ישראל ומשרתי הקודש קמו בשופר. נשמעו אחר כך תפילות לשלום רומניה וישראל שערך החזן.

נבד שגריר מדינת ישראל ברומניה - מר אבשלום מגידון נשא נאום מרשים על חגיגת האירוע ובו אמר:

"עו חוגגים כיום השנה ה-47 מהכרזת עצמאות מדינת ישראל, אבל כמו תמיד, אירוע התחיל אתמול עם יום הזכרון לזכר הגבורים שנפלו בקרב למען העצמאות. מר אחרי זה באה החגיגה.

למרות לעם ישראל היא ההתמזגות, הקשר בין יום השואה ואזכרת הגבורים שמסור שנים למען עמנו וארגנו, בכדי שתאפשר חגיגת יום העצמאות. הגבורים שנפלו שלחמת העצמאות שבה נשפך דמם כמים, דם מבחר הצעירים שלנו, שמהם גם מלוא שזה עתה הצליחו להנצל מן השואה. הם מהרו אל שדה הקרב תכף אחרי שירדו המסינות שבהם הגיעו לארץ ישראל.

מדינת ישראל נוסדה בכדי שעוד שואה לא תאפשר ולהודים תהיה מדינה שתגן עליהם.

מלחמת העצמאות ועד עתה נפלו 18.000 חיילים. זה מחיר כבד ששלמנו בעד חירות.

יום מדינת ישראל היא ארץ חזקה ומשגשגת שבה חיים יותר מ-4,5 מיליון יהודים מכלל האוכלוסיה בת 5,5 מיליון אזרחים.

עירי ישראל מתוהים גם לקליטת יותר מיליוני יהודים שעדיין נמצאים עוד בגלות. מדינת ישראל הצליחה, בשנה שעברה, להרחיב את מעגל השלום ע"י חתימת הסכם שלום עם הממלכה ההשמית של מדינת ירדן. יש עוד קושיים ובעיות במשא ומתן לשלום עם הפלשטינאים וכמו כן עם סוריה ולבנון.

עירי ישראל הם גם אויבי השלום. אלה הם האיסלמים הקיצוניים, טרוריסטים גזעניים אלימים שלא מתחשבים עם חיי האדם. פעולותיהם הטרוריסטיות גרמו לנו הרבה קרבות. אולם הם לא מפחדים אותנו, הם לא יכולים לגרום לנו נסיגה מדרכנו אל השלום ולבטחון מדינת ישראל.

ניש לי להוסיף עוד דבר על יחסי מדינת ישראל עם רומניה, שהם ידידותיים, מבר-טים על אמון ונאמנות הדדית. נעשו הרבה מאמצים למען שיתוף פעולה בשטחי כל-מל ועוד, עם תוצאות חיוביות. ודאי אפשר לעשות יותר ומוטב יותר. בטוח אני שהי-חיים יתחזקו ויתרבו זה ויוביל לגידול הפריון הכלכלי והסוציאלי של שתי אומות.

באומנו, המהנדס אוזי לאואר, סג יו"ר קהלת יהודי בוקארשט, אמר בין היתר:

מנו בכל שנה, בה' באייר אנו חוגגים עצמאות מדינת ישראל. שמענו את קול השופר נבשר זמנים חדשים. אתמול אזכרנו את גבורי העם היהודי שנפלו בשדה הקרב בעד עצמאות וקיום מדינת ישראל באלה 47 השנים שעברו מאז הכרזת המדינה. בהזדמנות זו, אזכרנו גם את החיילים היהודים ששמותיהם רשומות על לוחות בחצר בית הכנסת הכורלי, שלחמו בתוך חיל רומניה למען עצמאות המדינה שבה נולדו וחיו. זה אלפי שנים שרוב היהודים היו בגלות ומלאו את חובתם להיות נאמנים למולדת, אבל תמיד חיו בתקווה "לשוב לארץ אבותינו", כפי שהבינו לא רק בנוסח יושן של "התקווה", אלא גם בתפילותינו ובחלומותינו הימים.

המפורזים בארבע כנפות הארץ, נאמנים לארצות המקלט שלהם, הביאו את תרומתם לקיימת העמים ההם בתור פועל טבעי, אבל לא שכחו את ה"לך לך מארץ וממולדתך" שהזכיר לנו תמיד שבאי איזה מקום בעולם הזה יש ארץ ישראל ושם לא יהיה תלויים לא בחסדי אחרים וגם לא באיבתם נגדנו. הקב"ה עזר יהודים ילידי רומניה שניצלו מן השואה, בערך 400.000, להגיע לארץ ישראל ולהביא את תרומתם לבני המדינה. ישנם לרומניה בישראל לא רק 400.000 יידיים כי אם אנשים שהנם תמיד יוזמי לצד המדינה היחידה במזרח אירופה שלא נתקה את הקשרים הדיפלומטים, הכלכליים והנפשיים עם העם היהודי מישאל.

התכנית היפה שבוועד אחר כך על ידי המקהלה והתומרות של ילדי התלמוד תורה ושל חנוכה היהודי (מנצח: יזו גוט) נתקבלה בתשואות ממושכות.

במשך חגיגת יום העצמאות בבית הכנסת הכנרלי בבוקארשט